№ 38. Laupäewal, 16. mail 1909. № 38.

Esimene aastakäik.

Ilmub kirjastuse lisalehe „Ühiselu" kuisi igal teisipäewal ja laupäewal.

Kaasanded: G. Merkeli „Eestiwinaa esiaeg" ja õigusteadlise kuukiri „Seadus ja kohus". — Kontor on awatud: äripäewadel kella 10—5 päewal, püha päewadel ja kroonu pühadel kell 11—1 päewal.

Toimetus ja talitus:
С.-Петербургъ, Минскій пер. 3, кв. 15.

Peterburi Teataja

Tellimise hind postiga:
12 kuu peale 4 rub. — 1.1 ühe kaasandega.
6 „ „ 2 „ 10 „
3 „ „ 1 „ 05 „
2 „ „ — „ 70 „
1 „ „ — „ 35 „
Wäljamaale 6 rubla aastas.
Kaasande „Seadus ja Kohus" eest on juurde maksta: aastas 50 kop., poolest aastas 25 kop.
Üksik nummer maksab 4 kop.
Kuulutuste petit rida maksab 10 kop. lehe esiküljas 30 kop.
Aadressi muutmine — 10 kop.

Tähtis seltsidele ja koosolekn eest wastutajatele!

„Seadus ja kohus"

nr. 3

„Peterburi Teataja" õigusteadlises lisas on ilmunud:

Praegu maksew koosoleku seadus.

Peale selle on sisa sisuks: Talu- ja mõisamaa ümberwahetamisest. Senati otsus haigemajarahade asjus. Rahwuswaheline welaõigus. Mõisawa kaubatarwitajate-ühisuse liidu (konsumi) põhjuskiri (lõpp). Teated kodumaalt: Senati otsus talumaa tükeldamise kohta. Wallamaksude asjus. Regulatiwi maksud.

Rüütelkondade mõisate päralt olewate talude müümine.

Balti rüütelkondadele on kroonu poolt omal ajal laialised maad annetatud, et nendest saadawast kasust maa-ametnikkude palkasid oleks tasutud. Et niisugused mõisad rüütelkondadele kroonu poolt oliwad antud, siis ei lubanud walitsus rüütelkondadele neid maid mitte mitte ära müüa, waid keelas 3. märtsil 1886 a. müümise sellis ära. Kui ülepea rüütelkonna mõisate asjus kindlad juhtnöörid walitsuse poolt on wälja töötatud. Ainult Liiwi ja Kura rüütelkondadel täks korda enne seda keeldu ühe osa eeltähendatud mõisate taludest ära müüa. Nüüd on aga walitsuse poolt nende talude müümise kohta seaduse-eelnõu walmistatud ja riigiwolikogule ära antud, kus ta warsti ka maakorralduse iseäralises alamkomisjonis arutamise alla tuleb. See on esimene tähtsam seadus, mis meie maakorralduse asjus riigiwolikogule walitsuse poolt on ettepandud. Peale selle, et see seaduse-eelnõu mõne saja perekonna saatust otsekohe puudutab, ei ole ta aga ka üsna ilma üleüldise tähtsuseta.

Juba 31. mail 1901 a. leidis see põhjusmõte Kõigekõrgemat kinnitust, et tarwis on rüütelkondade mõisate päralt olewaid talusid talupoegadele omanduseks ära müüa, kuid see müük ei pea mitte wabatahtlisel kokkuleppimisel sündima, waid olgu s u n d u s l i n e ja ostuhinna määramise juures pandagu rõhku selle peale, mis hinna eest talupojad wabatahtlise müügi puhul maad on ostnud. niisama wõetagu hinna aluseks ka see rent, mis rüütelkonnad enne 3. märtsi 1886 a. nende talude eest on saanud. Selle põhjusmõtte järel on ka nüüd walitsus seaduse-eelnõu kokku seadinud, nimelt on müüdawate talude hinnaks rent wõetud, mis rüütelkonnad 1886 a. saiwad ja see rent ostuhinna wiiks protsendiks arwatud, nii on siis kerge iga talu ostuhinda sel kombel kätte leida et see rent, mis selle talu eest 1886 a. on makstud, kahekümne wõrra kaswatatakse: on, näitusel, keegi koht 30 rbl. sel ajal renti maksnud, siis on ta ostuhind 30 × 20 = 600 rubla.

Liiwimaal on 112 rendikohta rüütelkonna mõisate, walla- ja kwoote-maade peal, ja nende käest on 1886 a. 19.631 rbl. 71 kop. renti saadud, mis ostuhinnaks muutes 392.634 rbl. wälja teeks, tiinu hind oleks selle järel 50 rbl. 39 kop. Liiwi rüütelkond on aga 303.385 rbl. eest talusid enne 1886 a. ära müünud. Saaremaa rüütelkonna mõisates tulewad müümise alla 295 talu ja 352 kantniku kohta, mille all kokku 15756.23 tiinu maad on, ja mis juba 1879 aastast peale 15.106 rub. renti on maksnud. Kui need kohad uue seaduse järel müügi alla tulewad, siis tõuseb nende ostuhind 302.132 rub. kõrguseni, mille järel tiinu keskmiseks hinnaks 19 rub. 17½ kop. on. Eestimaa rüütelkonna mõisates on 189 talu-, 165 kantniku- ja 51 kuuendiku-kohta, mille all 14.216 tiinu maad on ja mis 1886 a. 33.092 rub. 50 kop. renti maksiwad; nende ostuhind oleks 661.850 rub. ehk keskmiselt 46 rub. 55½ kop. tiinu eest.

Ostuhinna tasumine sünnib aastaste maksude näol, mis 6% ostuhinnast on. see on, iga saja rubla ostuhinna pealt on aastane maks 6 rubla, ja sellest maksust läheb 5% rüütelkondade kasuks ja 1% wõla kustutamiseks. Sel kombel lõpeb ostuhinna maksmine juba 36 aasta 9 kuu jooksul. Ülepea tuleb rüütelkondade mõisate eest talupoegadel 1.356.616 rub. ostuhinda oma kohtade eest maksta, nende aastased maksud tõusewad 81.396 rub., ja sellest läheb 13.566 rub. 15 k. wõla kustutamiseks.

Iga üksiku talu- wõi kantniku-koha ostuhinna aluseks wõetakse täielik 1886 a. rent, see on raha ja töörent, mis ka raha peale on arwatud. Kõik ehitused, mis kujugil ostetawa maa peal on, ei käi enam mitte eraldi hindamise alla, waid nad arwatakse maaga ühes ostetud olewat. Selle wastu leidub aga seaduse-eelnõus Eestimaal rüütelkonna mõisate päralt olewate talude moil kaswawate metsade kohta see nõudmine, et need maast lahus oleks ära hinnatud ja eraldi ostuhinna alla pandud. Teistes kubermangudes seda kitsendust metsa kohta ei ole. Ostjatel on wõimalik, kui nad soowiwad, korraga mõnda suuremat summa ostuhinnast ära tasuda, niisugustel kordadel tuleb neil iga aasta juba selle wõrra wähem maksta. Mõisatel ei jää pärast ostmist mingisugust õigust müüdud talude kohta, nagu jahi-õigus, õigus müüdud talu maad teatawatel tingimistel tagasi nõuda jne., kuid taludele ei taheta ka seni mõisate päralt olewaid eesõigusi anda. Ostmise eesõigus on rentnikkudel. ka wõiwad kogukonnad nende käes rendil olewaid maid omandada, kui nad aga seda ise soowiwad. Rüütelkondade poolt walla koolidele tarwitada antud maad jääwad aga ilma tasuta nende kogukondade omanduseks, kelle koolide tarwitada nad on.

Ei taha aga senised rentnikud ise oma talusi ära osta, siis määratse nad neile maata inimestele, kellel ühtegi walla maatükki tarwitada ei ole. Wallawalitsuse käes on niisugusel korral komisjonile ostja juhatada. Kui aga maata inimeste hulgas ostjaid ei leidu, siis jääwad niisugused kohad esialgselt kroonu kätte tarwitada. Jätab rentnik oma koha ostmata, siis on tal õigus oma kulul tehtud parandusete eest tasu saada. Paranduste tasu määratakse selle järel, mis koht wäärtuses peale paranduste on tõusnud; paranduste tasu tahetakse 1886. a. kohaselt hinnata. Kroonu maksab oma poolt paranduste tasu endisele rentnikule kohe wälja, kuid koha hinnale lisatakse siis tasumaks pärast juurde. Igatahes peab tunnistama, et seaduse-eelnõu paranduste tasu asjus küllalt selge ja järjekindel ei ole.

Enne kui kõik ostuhind tasutud ei ole, ei lubata ostjal oma kohta tükeldada, et selle tagajärjel koha wäärtus ei langeks; seda wõib ainult kubermangu talurahwa asjade komisjon lubada.

Kroonu wõtab nende talude müümise rahalise külje oma kätte öiendada, sellepärast tulewad aastamaksud ka kroonu asutuste maakonna-renteide kaudu öiendada, mille tagajärjeks see on, et kõik wõlgu jääwad aastamaksud sel teel sisse nõutakse nagu kõik muudki kroonumaksud, see on ilma kohtuotsuseta ja ainult politsei käsul.

Kõik kohalik juhatus jääb kõige pealt komissaride kätte: nemad määrawad, kellel õigus on neid talusi osta, kui palju ja missugustes piirides maa müügi alla tuleb, kui suur ostetawate kohtade rent ja muud maksud 1886. a. on olnud, kui suur kellegi koha ostuhind on ja kui kõrge aastane tasumaks; wiimaks otsustawad komissarid ka kõik piiritülid rüütelkondade mõisate ja nende waldade wahel. Kui 1886. a. rendi kohta mõnel talul kirjalikku rendilepingut ei ole, siis määrab komissar rendi suuruse nende asjatundjate tõenduste põhjal, mis mõlemad pooled (mõisa ja rentnik) temale selleks ette toowad, peale selle peab ta aga ka koha iseäralisi silmas pidama.

Komissari otsuste peale wõib kolmekümne päewa jooksul kubermangu talurahwa komisjoni kaebada. Selle komisjoni alla käib, peale kaebtuste üle otsustamise, ülepea selle üle walwamine, kas komissarid õigelt on kohtasi hindanud ja ostuhinnad määranud. Komisjoni otsuste peale wõib senatisse edasi kaebada. On kaebtus senatisse antud, siis jääb niisuguse talu kohta selle otsuse täitmine, mille kohta kaebtus on sisse antud, kuni senati otsuseni seisma, ainult aastane tasumaks tuleb igal juhusel ära maksta.

Ostupaberite ja plaanide tegemise kuludeks wõetaks ostjate käest järgmist tasu: kuni 500 rub. ostuhinnani 50 kop., 500 kuni 1500 rub. — 1 rub. ja rohkem kui 1500 r. — 1 r. 50 kop. Ostmisesse puutuw asjaajamine ametikohtadega ja omanduseks kinnitamine krepostijaoskondades peab ilma iseäralise tasuta sündima.

Niisugused umbes on selle seaduse-eelnõu tähtsamad punktid. Õigugi, et siin walitsuse rõhumisel, kes nende maade peale mitte kui rüütelkondade eraomanduse peale ei waata, ostmise tingimised palju kergemad on, kui mõisate pärriswaldades, kuid ka siin leidub weel õige palju niisuguſi ettepanekuid, millega raske on leppida ja mis tingimata tulekſiwad seaduse-eelnõust maha kustutada wõi muuta. Nagu meie kuulnud oleme, on talurahwa asemikkudel, kellest Eestimaa asemik ka selle alamkomisjoni liige on, kus seaduse-eelnõu esialgselt arutada on, kindel nõu mitmegi küsimuse kohta selgust muretseda. Loodame, et sellest lähemas tulewikus, nii pea kui midagi kindlamalt kuuldub, pikemalt teatada wõime.

Kui hommik ärkab...

2

Kultura abinõudega w õ i d e l d a? Seda wõitlust wõib ka teisest küljest waadata. Wõiks isegi nende w a s t u wõidelda. Kultura abinõudega wõitis wäike Jaapan suure Wenemaa ära, kultura abinõudega kisub wabriku töö käsitöölise leiwa käest, kultura abinõudega paneb suurkapitalismus wäikse kapitalisti hinge kinni ja kitsub talle sendikepi kätte. Ehk kas ei sünni see kõik pealegi seaduslisel alusel?

Niihästi kultura kui ka seadus on inimestest, seega inimlikud, aga ka ekslised, nagu kõik, mis inimlik on. Sellepärast wõib neid uueks luua, nii pea kui uued ilmsiks tulewad. Sest inimesed ei ole mitte seaduse-pärast ilma loodud, waid seadus inimeste pärast. Seaduse tegemine on kuni meie ajani paljudes maades üksikute käes seisnud, ja seda õigust tahawad nad alal hoida, kuna ometi asi, mis kõikidesse puutub, kõikide asi peaks olema.

See on wõimu küsimus, sest: kel kukkur, sel kohus; kel wägi, sel wõimus. Aga wõimus seisab tihti pajunettides ja kuulipildujates, sellega ka õigus. Kellel need käes, selle päralt on riik, wägi ja au.

See armbane, aga siiski igapäewane, eluõpetus on paraku ka Aasia rahwastel selgeks tehtud. Kultura õ n n i s t u s e sisse ei usu need enam ammugi. Tuhandate aastate eest waheit oldi siin selle üle waimustatud. Kasti seisus oli selle tagajärg. Nüüd walitseb weel küll ükswana muinasaja seadus, aga kultura on kadunud. Rahwaharidust pole siin ialgi tuntud, küll aga rõhumist, warjust, puudust ja inimeseõiguste kõweraks rööramist. Õigus on wõimule orjaks saanud, ja wõimus elab püsiroltu jalwedes. Nii on tee ette tähendatud, mida mööda inimeseõigustele wõidelda saada. Kui kõik märgid ei peta, siis on hommikumaalased selle kardetawa tee peale sattunud. Hiinlased on kõigest keelust ja kontrollist hoolimata enestele sõjariistu ojanud sisse wedada, juba aastatest saadik ja ära arwamata hulgana, nagu nüüd alles wälja tuleb, nüüd, kus rahwas juba sõjariistus seisab. Kelle wastu pöörab ta nüüd oma mauserite tulesuud?

Kui Hiina mäss ainult oma weeuputuse aegse walitsuse wastu sihitud oleks, siis wõiks see ju Europale õieti ükskõik olla, missugune wõim seal wõidule jõuab, ehk kas seal üks Hii Luu wõi Luu Hii troonil istub. Sõjariistus palsikandjad ei tule ju Europat ära wõitma. Neil on kodus küllalt tegemist. Aga siiski wõib waewalt loota, et Europa riigid, olgu nad suured ehk wäiksed, waguseks pealtwaatajaks sundawad jääda. Nende kasud, kuid need esiotsa ka weel kuu peal peaksiwad seisma, on hädaohus. Mäss wõiks kõik walgete asutused maa tasa teha, sest hommikumaalaste wiha õhtumaalaste wastu on kustutamata; uus walitsus wõiks omalt poolt jälle kõik olewad ja tulewiku tarwis walmis plaanitsetud konzessionid tühjaks tunnistada. Sellepärast saawad Europa wõimud, nagu polsijate mässulgi, Hiina segaduste arendamisest tegewalt osa wõtma, et oma politika mõju mitte kaotada, mille tagasi wõitmine, kui ka mitte wõimata, siis ometi mitte kerge ei ole. Et sellega walge sugu ikka weel suurema wiha alla langeb, mis kardetud „ingujõda" lähemale nihutab, seda näitse ära unustatama. Ehk teda peetakse paljaks oju tondiks, nagu „kollast hädaohtugi".

Taewapoegade rewolutsionil on wististi kahekordne eesmärk: uut ajakohasemat walitsuse wormi nõutada, wahest koguni rahwawalitsust sisse seadida, ja walget sugu oma piiridest wälja ajada. Kui algawas mässus ka üks ega teine plaan korda ei lähe, siis on wähemalt Europa kauplus mõnda mõjuwat hoopi saanud, ja jaapanlaste, nende terwe Europa kollaste sõprade, arusi maksab juba sellegi pärast mässutuld salajas nii palju õhutada, kui iganes wõimalik. Awalikult saawad nad muidugi Europa suurriikidega ühes „korra jalale seadmiseks" mässu w a s t u wõitlema. Sarnane mäng on kollase soo juures iseloomulik.

Aga europlastele asumaades wõib Hiina mässu mahasurumine peanegu elu küsimuseks jääda. Läheb Hiina rewolutsionäride sisemaalik wabaduse wõitlus õnne, siis ei hakka indod, araablased, pärslased järele tegemisega kaua aega wiitma, ja lugemata teised märwilised rahwakesed ootawad hinge pidades, mis märkisi juurte rahwaste wõitlused neile annawad. Igal asumaade riigil on juba praegugi oma alamatega nii palju wõitlemist, et alataja kaebtusi kuuldawale tuuakse, et asumaade walitsemine mitte üksi asumaade eneste sissetulekut täitsa ära ei neela, waid ka kodumaalt rasket lisa nõuab. Ameriklased peawad Filippinide walitsemiseks ränka summasi juurde andma, selle asemel, et sealt kasu saada. Endine Saksa riigipäew wiskas seljamal põhjusel walitsuse ettepanekud, Afrika sündinud maarahwaste wastu sõjapidamiseks üle paarikümne miljoni riigikassast abi anda, kõrwale: Inglased oodaku kaua, enne kui need summad tagasi tulewad, mis Lõuna-Afrika wabariikide ärawõitmiseks wälja läinud ja korrashoidmiseks weel praegu wälja läheb; Hollandlased wõisimad enestele minewa aastasaja esimesel poolel Jaawa rahaga kanalisi, weetammisi, sinisaid laewu, sildasi ja ei tea, mis kõik muud weel ehitada, nüüd on alati sõrmed ammugi enne kukru põhjas kui aasta lõpeb. Endised kullahaukad on kuiwaks jäänud; neid tahetakse uuesti woolama panna. Aga kudas? Mis rahwa käest kokku woolas kullana, seda heidetakse talle tagasi tinaga. Kui endised kullakokkukandjad nüüd wiimaks uute kullamägede asemel tina tagasi pildunia hakkawad, mis siis?

Põnewus on wäga laialiselt wiimasele tipule aetud. Kõik ootab äremuisel ja wõitlusewalmis. Õhk on nii sumbunud, et see ilma pikseta puhtaks ei saa. Ja maad jänunewad... Ja elu tahab elada, mitte hukka minna.

Ja seal tõuseb Hommikust midagi üles, mille üle sisamaale Õhtumaades nalja heideti. Kellased ja pruunid ja mustad rahwad terwitawad seda oma terwe noorusse waimustuse wõimuaa ja ärganud iseraaluse Hosiannaga. Nad hüüawad seda rahwaste peastjaks, wabastajaks, Hommikumaa wõidukõ — meie tundsime teda „kollase hädaohu" nime all nimepidi juba ammugi. Aga meie andsime talle tondilugude holka elukoha, seist selle kõiwist olemist pidasime meie niisama muinasjutuliseks nagu meremao lugusi. Kuid „kollane hädaoht" on tõesti olew elukas, mis ennast weereiva lawini kombel suurendab. et seda purustada rusuda, mis tal teel ees seisab. Ainult sellega wõime endid trööstida, et ta häwitaw tegewus tulewikus puhkab. Täna ega homme ei ole meil temega küll weel midagi tegemist, aga kes kollaseid rahwaid lähemalt tundma sunnis õppida, see ei kahtle silmapilkugi, et need kord peremehe osa nõudma hakkawad, kes tänini tagasi surutud. Ja mida nad nõuawad, seda wiiwad nad ka läbi — selleks on neil waimuandeid, küsiwuse jõudu ja hommikumaalase fanatismust küllalt. Nende tugede najal raiwad nad endid igast takistusest läbi.

Meie ei wõi teada, kudas ilm siis oma aastaarwu kirjutab, aga see aeg tuleb, kus Aasia walgeid inimesi kui peremehi ei tunne, — wahest ei tunta neid seal siis üleüldse enam.

Wanemate patud nuheldakse laste käte...

Ajamärgid näitawad, et see hirmus kohtupäew kaugel ei seisa.

Kui Europa oma kuulsast „wanast ilmakorrast" kinni tahtis pidada, siis oleks ta kohus olnud parajal ajal tulewa hädaohu wastu üles astuda — Jaapani ülestõusmist kõige jõuga tagasi suruda! Aga ei, Wene karule arwati alandust tarwis minewat. See lõbu oli nii meeliteiw, et selle juures kõik ettewaatus ära aiburaidutati. Ehk puudus ka asjakorrast õige arusaamine. Nüüd on üks kollane zarwenii wolmis, ja sellele tulewad ruttu teised järele. Nende esimene ülesanne jaab muidugi oma esimese ja wiimase ja ainsa unenäo täidesaatmise poole sihtima: A a s i a a a s i a l a s t e l e! Ja siis, muud kui jumalaga, koloniid!

Kes tegi? Oo, see ja see, need ja need olud, mitte ise!

Europa politika on alati ülikark; see ei eksi ialgi! Targutatakse karunaha jagamise ehk mitte jagamise üle, ilma et karu enese käest küsitud oleks, kas ta oma nahka mõtleb kanda. Teiste sõnadega: tulewiku politik nikkub Aasia pinnale, ja suurwõimude kõige suurem mure näitab praegu weel seal olema, et see ehk teine nõim enesele liig suurt tükki ei saaks. Aga woolust murrawad aasialased, kui praegused jahikarud, kord niisama E u r o p a jagamise üle peod, nagu Europlased seda kaua aega Aasiaga teinud.

Mis siiamaani wõimata näitas, on ühe hoobiga üsna arusaadaw loomunähtus, k u i H o m m i k a g a ä r k a b.

A. Saal (Jaawa saarel).

Riigiwolikogust.

111. k o o s o l e k 12. mail. Juhatab abiesimees W o l k o n s k i.

Arutatakse jookswaid asju ja wõetakse mõned wähemad seaduse-eelnõud wastu.

M e y e n d o r f wabandab ennast dumma ees, et ta minewa koosoleku juhatamise ajal kodukorra punktidest üle oli astunud.

Waheaeg. Koosolek algab kell 2, 2 min. H o m j a k o w i juhatusel uuesti.

Päewakorral on

W a n a u s u l i s t e s e a d u s e - e e l n õ u.

K o r a u l o w (aruandja): Seaduse-eelnõu järel antakse wanausulistele wabadus awalikult oma õpetust laialt laotada ja jumalateenistusi pidada ning hariduslisteks otstarbedeks seltsisi asutada. Komisjoni poolt on seaduse-eelnõus mõned muudatused ettewõetud.

L w o w I I. (õigeusu kiriku komisjoni esimees) terwitab seaduse-eelnõu, kuid mõne punkti kohta leiab ta tarwiliku olewat protesteerida. Seaduse-eelnõu nõuab wanausulistele usulise propaganda jaoks wabadust, mis aga praeguste seadustega kokku põrkab, kus awaliku awatelemise eest karistust määratakse. Ka igal wabadusel peab oma piir olema. Wanausulised wõida õigeusu kiriku wastu propagandat tegema hakata, mis mõlemite poolte peale häwitawalt wõib mõjuda. Kui wanausulistele usu laialilaotamiseks wabadust antakse, siis peab seda kõikidele teistele uskudele andma, mis aga riigi kirikule hädaohtlik on. (Kiiduawaldused parem. p.).

Wanausuliste komisjoni aruandja kõneleb, et südametunnistuse wabadus õiguse annab usulist propagandat pidada. Kuid riigil on õigus siin piirisi panna, ehk usulise propaganda tegemist hoopis ära keelata ilma et ta sisikku südametunnistuse wabadust rikuks. (Kiiduawald. parem. p.. müra pahem. p.) Usuline propaganda peab seltskonna ülewaatamise all olema, muidu wõime meie kergesti usulisesse anarhiasse sattuda. Toetatakse konstitutsioni peale. Teistes maades on aga ainult riigiusul wabadus kihutustööd teha. Mispärast püüame aga meie teistest riikidest ette astuda, pealegi et konstitutsioni alles hiljuti saime? Piirawata wabadus muutub aga alati anarhiaks, ja kirikline anarhia toob enesega politilise anarhia kaasa. Ka laotada mitmed usualgad, kõneleja arwates, riigiwastast politikat ja kombluse laiali. (Kiiduawald. parem. p.).

Sisemiste asjade ministri abi K r õ š h a n o w s k i teatab, et wanausuliste komisjon ministeriumi poolt sisseantud seaduse-eelnõus parandusi ette on wõtnud, mis neile palju suuremad õigused annawad ja nad riigi wõimu alt wabaks teeb. Walitsus on alati iseäralika hoolega wanausuliste puudusi püüdnud parandada, kuid ta ei wõi mitte õigeusu, kui riigiusu piiridest üle astuda. Usulise propaganda wabadust ei wõi walitsus wanausulistele mitgil tingimisel anda.

Preester J u r a š t š k e w i t š: Wanausulised ei pea meid kristlasteks, päris imelik oleks nendele propaganda wabadust anda. Rühilemus on seesuguse wabaduse nõudjate eesmärk.

J e r m o l a e w (wanausuline) kõneleb wanausuliste tagakiusamisest. 250 aastaiada ei olnud neil mingisugust õigust, nad kannatasiwad kõigekoledamat tagakiusamist. Wanausulised ei ole kunagi endid ära müünud, waid on oma südametunnistusele truuks jäänud. Õigeusu kiriku poolt on meie päid kõige enam maha raiutud. Meie usume, et sellele ülekohtule piiri tehakse ja palume selleks duuma käest abi. Wanausuliste komisjon töötas kohase seaduse-eelnõu wälja. Selle tagasilükkamine heidab aga tumedad warju teie peale.

K a m e n s k i (oktobrist): Wanausulised nõuawad „waba usu laialilaotamist". Need sõnad muudeti siin aga sõna „propaganda" wastu ümber. Niisugust sõna seaduses ei ole. Südametunnistuse wabaduse põhjal on wanausulistel täielik õigus nõuda oma usku wabalt laiali laotada. Et wanausulised õigeusuliste wastu kunagi waenulised oleks olnud, ei ole mitte õige. Kõige tagakiusamiste peale waatamata on wanausulised isamaale ja troonile truuks jäänud. Nende ainukene palwe on, et neid enam taga ei kiusataks.

W o l o t a e w toetab parajusmeelsete-parempoolsete nimel Lwowi ettepanekut. Fisenesest ei olla parempoolsetel seaduse-eelnõu wastu midagi, kuid propaganderimise wabadust ei wõida wanausulistele mitte anda. Õigeusulised, keda wanausulised oma wõrku halata meelitama, kannatada selle all ja parempoolsete kohus olla õigeusku kaitseda.

S o k o l o w (progressist): Õigeusu kiriku komisjoni esimees kardab wanausulistele sellepärast õigusi anda, et kõdunenud õigeusu kirik iga wäiksema tuule hoo ees rusuks langeb. Sedasama tõendas ka protojerei Jurašchkewitsch. Wõimata on kirikut urjadnikute, stanowoi pristawite ja teiste politseinikkude abiga ülewel hoida. Progressistide fraktsioni nimel teatan, et meie kõigi nende paranduste poolt hääletame, mis wanausuliste komisjon ministeriumi seaduse-eelnõu kohta sisse andis.

Krahw U w a r o w: Asjata on kartus, et wanausulised õigeusulistega wõistlema hakkawad. Kõik nõutud wabadused wõib wanausulistele julgesti anda.

Õ h t u n e k o o s o l e k.

W a n a u s u l i s t e s e a d u s e - e e l n õ u a r u t a m i n e k e s t a b e d a s i.

Piiskop M i t r o f a n: Seaduse-eelnõu nõuab wanausulistele õigusi, mis õigeusuliste omadest suuremad on. Wanausulised püüawad õigeusuliste kulul oma poolehoidjate arwu suurendada. Õigeusu kirik ei wõi aga mitte, kui ta lugupidamisi oma wastu ei ole kaotanud, seda lubada.

M i a h k i: Waimulikud, kes wanausuliste jutlustamise wabaduse wastu kõnelesiwad, näitawad, et õige usk elawa sõnaga wõistelda ei suuda. Kui keegi õigeusu wastu propagandat peab, siis on need just õigeusu waimulikud, kes usu enestele sissetuleku hallikaks muutsiwad. Kui kirikutes ei kaubeldaks ja pühadusi ei müüdaks, siis ei oleks õigeusul midagi karta. Siberis taganeb hulk talupoegi just sellepärast õigeusust ära, et nad kõrgimeelsete preestritega kokku ei puuduks. (J u h a t a j a palub kõnelejat asja juurde pöörda.) Tuhanded õigeusulised istuwad just sellepärast türmis, et hingekarjane nende peale kaebas. Rahwas on õigeusu wastu sellepärast, et see hariduse wastane on. Politseinikkude nuutidega õigeusust äratagamist ära hoida, on kerruline ülesanne.

M a k l a k o w: Selle seaduse-eelnõu mõtted awaldati juba 17 aprilli manifestis. Manifestis lubati usuwabadus, südametunnistuse-wabadus, kuid karistati õigeusust äratagane-

jaid. Anti jumalateenistuste wabadus, kuid wanausuliste kirikud pandi kinni. Räägitakse, et jutlustamise wabadus anarhia enesega kaasa toob. Kas siis wanausuliste jutlused tõesti õigeusule hädaohtlikud on? Usuliste küsimuste arutusele wõtmisega wõib õigeusu kirik ainult wõita. Ka riigile ei wõi see mingisugust kahju tuua, sest et endised seadused kõik makswaks jääwad, muude seas ka 129 paragraf. Wanausulised nõuawad ainult, et nendel usu asjus niisamasugused wabadused oleksiwad, nagu õigeusulistelgi. Õigeusuliste suud kinni sulguma hakata ei mõtle keegi. Usuwabadusest ei wõi juttugi olla, kui wanausuliste saatus kuberneride käes otsustada on. Wanausu waimulikkudel peawad niisamasugused õigused olema, kui õigeusulistelgi.

Purisckewitsch hoiatab duumat, et ta mitte wahempoolsete ässitamise järel ei talitaks, sest sel korral kaotaks ta oma tähtsuse ära.

Järgnewad rutuliste arupärimiste läbiwaatamised.

Arupärimine soojatõbe ja wangide tagakiusamise asjus.

Pokrowski: Rõhumine, mida walitsus wangide wastu tarwitab, on politikaline kättemaksmine, ja tal on eesmärgiks oma wastaseid kehaliselt ära kaotada. Meie palume arupärimist rutuliseks tunnistada, kuid ei pööra mitte parempoolsete poole, sest meie teame, et nad ainult wõlladele käsi plaksutawad.

Arupärimise kireks tunnistamine lükatakse tagasi.

Arupärimine Wenerahwa liidu asjus.

Kui Miljukowi elu kallale kippumisest kõneldakse, kostab paremalt poolt wali naer.

Maklakow kaitseb arupärimise rutuliseks tunnistamist.

Samõilowski leiab, et arupärimises mitte öeldud ei ole, et Wene rahwa liidu liikmed politsei agendid oliwad ja pommisi wiskasiwad. Sellepärast ei ole see ka mitte arupärimine, waid naljategemine.

Nekrasow wastab Samõilowskile. Arupärimise rutuliseks tunnistamisega tahab duuma oma seisukohta selle korratuse kohta, mis walitsuse keltse oli korda saadetakse, wälja paista lasta.

Markow II (tõsine Wene mees) arwaks ella parem, mida waremi see ramal arupärimine läbi saab waadatud. (Pahempoolsed protesteriwad nende sõnade wastu.)

Arupärimise rutuliseks tunnistamine lükatakse kõrwale.

Koosolek lõpeb kell 12.30 min.

112. koosolek 13. mail. Juhatab abiesimees Wolkonski.

Jatkatakse wanausuliste seaduse eelnõu arutamist.

Kletschkow arwab, et kõiksuguste õpetuste laialt olamine maal rahwa usklmataks teeb. Hakatakse mitmesuguseid Renanisi ja Bebelisi lugema.

Belouskow: Lubage mulle üks tõsine sotsialdemokraatlase sõna ütelda. Meie waatame kõikide usualkade peale ühte moodi. Siin kõneldi palju walitsewa õigeusu kiriku eesõigustest, kuid keegi ei andnud selle kohta asjalikku seletust. — Ristiusk oli enne orjade ja waeste usk, kuid nüüd on ta rikaste ja walitsewate klasside usuks muutunud. Südametunnistuse wabaduse ja ligemise armastuse asemele tõi ta rahwa sekka usujallimatuse, walguse asemele — waimlise pimeduse. Ristiusu kirik muutus riigi sõjariistaks. (Wolodimirow kisendab. Juhataja palub korda pidada). Sest ajast, kui õigeusu kirik walitsewaks kirikuks sai, on usu pärast tagakiusamised laialt maad wõtnud. 14—16 aastasadade ajalugu näitab, kudas õigeusu wastaseid tuleriidal ära põletatakse, nende ninasõõrmed lõhkikistakse, keeled suust ära lõigatakse, küljekondid katkimurtakse jne. Ei ole sugugi imeks panna, kui maal, kus rahwas niewalitsuse ahelas kinni on, igawesti ära waewatud ja piinatud, ilma kõigist wabadustest, inimene kroonu kirikule selja pöörab ja teisest usust seda otsima hakkab, mida talle seniti ei ole antud. Usu- ja südametunnistuse wabadust wõib ehk siis loota, kui nendelt pinkidelt, kus praegu ministrid istuwad, need sikud ära lähewad ja nende asemele rahwa ees wastutawad mehed astuwad. (Kiidnawald. pahem. p., sisistamine parem. p.)

Miljukow, teatab, et ta seadusandlisest küljest kõne all olewa küsimuse peale waatab. Wene riigi seaduses on nii palju üksteise wastu käiwaid kohtasi, et seadus peaaegu kõik ära kaob. Meile räägitakse, et piiramata wabadust kusagil ei ole ja et seda rahwale wõimata anda on. Meie ei nõuagi seda. Meie nõuame ainult, et igal inimesel õigus oleks oma usku ilma karistamata wälja kuulutada ja teiste usulistele oma õpetust edasi anda. Walitsewa kiriku õigustest, eesõigustest ja monopolist ei ole siin kõneldud. Edasi peatab kõneleja nende kiriku reformide juures, mis Peeter Suurest saadik läbi on wiidud. Meie nõuame nüüd kiriku käest midagi muud, kui enne uuenduste ajajärku. Meie ei nõua enam mitte kiriku käest, et ta wagaji ja sõnakuulelikkuji orjaji kaswataks... (Hääl parem. p: „Aga mis siis?“) Meie nõuame, et walitsew kirik talupoegi niwiisi kaswataks, nagu see teistes haritud maades sünnib... (Käsa parem. p., juhataja kõlistab), et kirik niisuguse karakteri, niisugused waated kaswataks, ilma milleta ei sünk ega rahwas iseseisew ei wõi olla. (Kiidnawaldused pahem. p.). Kui kiriku sisemist elu ei taheta walgustada, siis aidatakse tema kõdunemisele kaasa.

Spirin (wanausuline) rõemustab selle üle, et wanausuliste seaduse-eelnõu duumas arutuse alla on wõetud. Wenemaa ära müüjaid ei ole wanausuliste seas kunagi leida, teiste usuliste seas aga sagedasti.

Piiskop Eulogi arwab, et walitsus propagandat wanausulistele mitte lubada ei wõi. Kõige tähtsam õigeusu kiriku eesõigus, oma õpetuse waba laiali laotamine, peab ka ainult tema eesõiguseks jääma. Riik peab õiget usku kaitsema, sest et Weneriik ilma õigeusuta ülemal ei seisa. (Kiidnawald. par. p., sisistamine pahem. p.)

Kõnelewad weel mõned saadikud.

Koosolek lõpeb kell 6.5 min.

*

Õhtune koosolek. Juhatab esimees Homjakow.

Scheideman: Siin räägiti, et südametunnistuse wabadust ilma usuwabaduseta ei ole. Kui asi nii, siis peab igal usul wabadus olema.

Wolkow: Aasta eest oli walitsusel selle asja kohta palju wabamad waated, kui nüüd. Wiimasel ajal on meie riigi laew paremale poole wiltu wajunud. Meid, pahempoolseid, nimetatakse kiriku waenlasteks. Kiriku sõbradeks peetakse aga „tõsiseid Wene mehi“. Peasta meid, Issand, niisuguste sõbrade eest.

Gulkin püüab ära seletada, keda õieti wanausulisteks nimetatakse. Paljudel ei olla selle kohta küllalt selge arusaamine.

Krahw Uwarow wõtab isiklikku asja pärast sõna. Tõused kole kära.

Purischkewitsch kisendab: Awitsjatola on waenlasest kardetawam.

Pahemalt poolt hüütakse: Wälja!

Gegetschkori hüüab koha pealt juhatajale: Teie kaitsete alati parempoolseid.

Juhataja paneb ette Purischkewitschi koosolekult wälja saata.

Ettepanek wõetakse wastu.

Pahemal pool kära: See on narrimine! Koosolek on juba lõppenud

Purischkewitsch wäljaminnes juhatajale: Head ööd.

Kära ja protesteerimine.

Juhataja: Panen ette Purischkewitschi korratuma ülespidamise pärast ka järgmisest koosolekult wälja ajada.

Mürisewa kiidnawaldustega wõetakse ettepanek wastu.

Kell 12.30 min. lõpeb koosolek.

Wäljamaalt.

Talupoegade kongress Austrias.

Kristlik-sotsialistid kutsusiwad Wiinis Austria Saksa talupoegade kongressi kokku. Mõni tuhat saadikut mitmesuguste agrar ja talupoegade organisatsionide poolt Austriast, Tirolist ja teistest kohtadest, mis kristlik-sotsialistide partei mõju all on, saadeti kongressile. Et prowintsist kokku kogunud talupoegadele näidata, kui suur wõim kristlik-sotsialistidel on, kelle käskuis ka kõrgemates walitsuse ringkondades tähele pannakse, selleks kutsuti ka põllutööminister Brei, riigipäewa president, Alam-Austria kõrgemad administratorid ja waimulikud kongressile.

Põllutööminister Broi (agrarlane) terwitas kongressi walitsuse poolt. Prints Lichtenstein, üks tähtsamatest kristlik-sotsialistide partei tegelastest terwitas kongressi Alam-Austria maapäewa nimel, kellel sellest ajast saadik, kui maapäewa enamus kristlik-sotsialistide käes on, printsi ütelust järel, talupoegade kaitsud wäga südame lähedal seisawad. Prints kutsus talupoegi üles usku ja esiisade kombeid alal hoidma ja pani ette wabameelsetest idealistidest eemal hoida. Lõpuks wandus prints kõik liberalid ja liberalsed seadusandjad, kes talupoegi hukatusesse saata, kuradi omaks.

Riigipäewa president Pattai kõneles sellest, et linn küla elu häwitab, linna kapitali läbi eksploateeritakse talupoegi ja sellepärast on talupojad linna kulturo, linna inteligentsia ja liberalide wastu umbusklikud. Talupojad on maa sool, riigi alus ja sellepärast peab seadusandja enam küla, kui linna kasust silmas pidama.

Kongressi kokkukutsumise peapõhjuseks oli selle küsimuse arutamine, kudas agrarlased Balkani riikidega, iseäranis Serbia ja Rumäniaga tehtud kaubalepingute peale waatawad. Kaebati, et „liberalne“ walitsus maapidajate kasud kaubandusele ohwerdab. Kui walitsus politilistel põhjustel tarwilikuks peab Balkani riikidega lepinguid teha, siis peab agrarlaste kahju üksköik mil wiisil ära tasutud saama.

Lõpuks wõeti resolutsion wastu, mille sisu umbes järgmine on. Kongress on nõus Balkani riikidega kaubanduse lepinguid tegema, kui walitsus agrarlastele mõne kergenduse maksu wähenduse näol annab. Wastasel korral töötawad agrarlased kõige ägedamalt walitsuse wastu.

Ka keisert ei unustatud siin ära, talle saadeti trualamline telegramm.

Nagu näha, ei ole Austria agrarlased oma Preisi wendadest palju ette jõudnud.

Prantsuse üleüldine streik.

„Töökonföderatsioni“ poolt etteplaanitsetud üleüldine streik läks nurja. Ta lõppes sellega, et ainult mõned üksikud osad streigist teigelt osa wõtsiwad, sest et töölised sündikatide juhtide järele ei läinud. Küll tegiwad poktiametnikud sündikatide juhtide kohta wängeid tähendusi, kes kõik organiseritud proletariadi jalule tubasiwad ajada. Lubadused jäiwad aga waimustatud ütelusteks, millel tõelikum alus puudus. Ka konföderatsionis waadati seesuguste lubaduste peale kahtlewalt. Kõne, mis konföderatsioni sekretär kaewandusetööliste kongressil pidas, on selle tunnistajaks.

Paljud sündikalismuse pahemaliiwa mehed arwawad, et üleüldisel töö konföderatsionil pruugib ainult tõendada, et üleüldine streik otsustatud on ja streik laguneb kui tuli metsas laiali. Seesugust wäge ei ole konföderatsionil mitte. Ainult mõtteid wõib ta ette tuua, kuna aga kõik otsustamised sündikatide asi on. Mõni aeg tagasi wõis wähemuse liikumist sünnitada, kuna aga nüüd selleks sündikalistidest kogutud enamus tarwis läheb.

Meie proletariat ei ole selleks mitte küllalt kaswatatud, et niisugust wõitlust innukalt läbi wiia.

Kõne sünnitas palju ärewust. Kõnepidajat süüdistati selles, et ta streigi eel sarnaseid eitawaid mõtteid laiali laotab, mis tööliste liikumist kärwitawad.

Iseäralik aga oli see, et kõneleja, kes wähemuse hulka mõistis konföderatsionis wähemuseks jäi. Streigi asjuse kohta awaldas konföderatsion ülesfutse. Et aga töökonföderatsionis mõtete lahkuminek ette tuli, sellepärast hakkasiwadki ainult üksikud töölisteseltsid streikima. Nii oli siis päris loomulik, et üleüldine streik, mida Prantsusmaal kõledasti kardeti, nurja läks.

Schramberg'i pihtisa.

Misjuguste meisikute tegudega kiriku mehed walmis saawad, sellekohta ilmus sotsialdemokratia heakandjas „Vorwärts'is“ pikem kirjeldus. „Pühad isad“ tarwitawad oma wõimu selleks, et oma metsikut sugutungi pihtilkäijate laste juures waigistada. Niisugune „pihtisa“ leidus wäikses kiriklises linnakeses Schrambergis. Püha isa Michael Bauer tarwitas pihtimist selleks, et noorte tütarlastega häbitööd teha, muidugi ikka usulisel alusel. Wiimaks tuliwad aga „isa“ jälkused awalikuks ja asi läks kohtu alla. Ehk küll kohut kinniste uste taga peeti, tuli siiski awalikuks, et pihtisa kõige jäledamal kombel noorte tütarlastega häbitööd tegi. Kahtuse oli 21 tunnistajat kutsutud, peaaegu kõik naisterahwad. Süüalune mõisteti 5 aastaks wangi.

Juba waremalt oliwad sarnased jutud liikumas, kuid nad suruti alati maha ja tembeldati tühjaks laimuks, ning „püha mees“ tegi kiriku müüride warjus kõige jälgimat kuritööd takistamata edasi. Need müürid on ju nii kõrged, mis kõik ära warjawad; seal wõib kõige nurjatum inimene kõige püham olla.

Wenemaalt.

Mustasajalised on nüüd päewakangelased, olgu et see neile nüüd küll ei meeldi. Rahwawabaduse erakonna poolt on nüüd riigiwolikogule arupärimine ära antud, milles kindlad tõendused selleks ette tooakse, kudas tõsiste Wene meeste ühisuse peanõukogu ja üksikute liikmete ühelt poolt, ning saja ja awaliku politsei, teiselt poolt, wahel õige kindel ühendus on olnud. Need, kes Herzensteini tapmisest osawõtsiwad, on salapolitsei agentide näol Soomemaal Wene shandarmile esitelenud. Kohtu ja siseministe asjade ministrite käest päritakse nüüd järele, kas see kõik neile tuttaw on ja mis nad selleks mõtlewad teha, et sarnane tegewus enam lubatud ei oleks. See arupärimine tuleb wististi juba 20. mail wolikogus arutamise alla. Mustasajalised on nüüd kui sipelgad, kelle pesa ootamata on laiali pillutud, nad pöörasiwad muidugi kõige pealt kõrgete ametnikkude poole abi ja kaitset paluma, kuid ka wiimastel on raske midagi nende kasuks ära teha, sest asi on wäga awalikuks saanud. Ainukene, mis wõimsab toetajad on lubanud teha, see oleks ehk, et Herzensteini tapmise protsessi Soome kohtu käest ära wõtta ja Wene kohtu kätte anda, kuid selle tingimisega, et siis tõsiste Wene meeste juhid kohtus awalikult oma pealt kõik süüdistused ära weeretaksiwad. Ja seda just mustad kardawadki, ka Wene kohtute poolt. Wäga palju mustasajaliste endiseid „suuruseid“ katsuwad nüüd ennast sellest „seltskonnast“ wabastada. Nagu „Now. Wr.“ teatab, lahkuda kõik haritlased mustasajaliste liidust, ainult ninamehed, kes nimepidi asja sees on, ei peaje kuhugile. Ikka rohkem ja rohkem teateid mustasajaliste tegewusest peaseb nüüd awaliku arwamise ette. Olgugi näituseks see, et Herzensteini tapjate juht ja mustasajaliste wägede ülem, Juschkewitsch-Krassowski praegu kõige suurema rahuga wõera nime all Peterburi kubermangu kõrwal maal ühes mõisas elab. Tema armukene saab tõsiste Wene meeste poolt iga kuu 100 rubla palka. Mõrtsukate peamees käib maal jahil ja, kui ta wahel pealinna ilmub, siis ainult selleks, et oma teenitud palka kätte saada ja natukene lõbutseda. Nüüd on aga ka tema armukene maale elama läinud. Kõike seda on wõinud need teada saada, kellel mingisugust wõimu käsitada ei ole, kuid, nagu näha, ei leia politsei kudagi äräpõgenenud mõrtsukat üles, kuna ta teisi põgenejaid küll kinni wõtta oskab. Teatakse ka seda, et Juschkewitsch-Krassowski oma ajal Peterburi linnapealiku von der Launitz'iga hea tuttaw on olnud, mis ka kõigile alampolitseiniikudele teada on olnud. Nagu kuulda, on awaliku arwamise nõudmisel nüüd palju tagajärgesi olnud, et prokurör käsi juba mõned tõsised Wene mehed on kohtu uurija ette kutsutud.

Praeguse ministeriumi, peaasjalikult muidugi peaministri langemise kohta on jälle kuulujutud elawamaks muutunud. Pärast riigiwolikogu puhkeajale minekut tulla warsti muutus. Sõjaminister, kes alles mõne kuu oma ametis on, tahta ka jälle lahkuda.

Kindralkuberner Skalon on peaministri üle wõitjaks jäänud, sest senatorit ei saadeta nüüd mitte enam Poolamaale. Kuna aga ministeriumis see täiesti kindel oli, isegi senator oli juba selleks ära tähendatud. Skalonil on wõimalik olnud selgeks teha, et niisugune rewisjon politiliselt wäga halwasti wõib mõjuda, kuna aga kindralkuberner küll selle wastu ei ole, et üksikud walitsuseharud läbi rewideritakse. Stolõpin põhjendas rewisjoni wajadust sellega, et mitmed kindralkuberneri alamad ametnikud seda tarwilikuks on pidanud. Lühidalt, peaminister on jällegi sunnitud oma alamate ametnikkude ees taganema.

Trükiseaduse eelnõu on täiesti walmis, kuid peaminister on ta kõlbmataks tunnistanud. Sellepärast tuleb ta uuesti ümber töötada ja ei peale see eelnõu kewadel enam riigiwolikogusse.

Siseministe asjade ministri abi Kurlow, kes ka shandarmi korpuse ülem on, laskis neil päewil enesele pealinna ülemaid shandarmisi esitada, sel puhul olla ta neile ka tähendanud, et endised nuuskimise abinõud tulewad nüüd manawara hulka heita, kuid, kas juures, on nüüd ülemshandarm ka selle kohta seletuse andmata jätnud, misjugused need ajakohasemad abinõud peawad olema.

Armenlaste haritlasi ja seltskonna tegelasi on wiimasel ajal wäga laialt ja palju kinni wõetud ja wangikodadesse wiidud. Kinniwõetute hulgas on palju arstisi, adwokatisi, rikkaid ärimehi, kirjanikka, kooliõpetajaid, isegi kõrgemad waimulikud ei puudu nende hulgas. Arwatawasti süüdistatakse neid selles, et nad armenlaste wäsiuerakonna liikmed on. Paljud neist pakuwad enese eest õige suurt kautsjoni, kuid seni ei ole kedagi weel wabastatud. Rahustatakse.

Odessa linnaülem kindral Tolmatschew, kes „oma“ linnas õige wabalt toimetab, on pealinna kutsutud, sest sin olewat wiimaks ometigi otsusele jõutud, et niisuguse „isaliku“ walitsemise aeg möödas peab olema, ja arwatawasti antakse sellele kindralile warsti mõni rahulikum koht.

Korteri-küsimuse kongressi tahawad selle aasta jooksul pealinnas arhitektorid ja insenerid toime panna. Korteri-küsimus tahetakse kolmest küljest läbi arutada: ehituslisest, terwishoidlisest ja sotsial-majanduslisest küljest. Osawõtma kutsutakse, peale ehitajate, ka terwishoiu-arstisi, õigusteadlasi, tuletõrjujate ühisuste ja tulekindlustuse-seltside ajemikka jne.

Rahwuste lähendamise ühisus asutatakse Moskwas, ja tal on peaülesandeks kõiki Wene riigis elawaid rahwusi üksteisele lähendada. Seltsi põhjuskiri on peaaegu juba walmis. Selts tahab üksikute rahwuste ajaloolisest kujunenud elu, nende kombeid tundma õppida ja kõiki Wene riigis elawaid rahwusi kulturaliselt üksteisele lähendada ja nende majanduslist edenemist wastastikuse alusele seada, nii aga et nad kõik koguriiklise mõtte poole hoiaksiwad ja selle juures üksteise kulturalisi iseäraldusi austaksiwad. Selts tahab oma tegewust üle kogu riigi laiali laotada. Tema asutajate hulgas on juba paljude rahwuste esitajad ja palju õige tuttawaid politikamehi ja seltskonna tegelasi.

Riiginõukogu liige Rõkow, kes juba kaheteistkümnendamat korda Melitopoli adeli peameheks waliti, ei leidnud selleks kuberneri poolt kinnitust, nüüd ei ole aga ka siseministe asjade minister teda sellesse ametisse kinnitanud.

„Donskaja Retschi“, õige laialt loetud kirjastuse äri omanik Paramonow on pealinnast saadetud käsul Rostowist Doni ääres kinni wõetud. Paramonowi isa pakub poja kautsjoniks miljon rubla. Linn on selle wangistuse tagajärjel ärewuses. „Donskaja Retschi“ wabameelsed raamatud on sellepärast kuulsad, et nad tsensori poolt luba saiwad, kuid pärast enamisti kõik ära keelati.

Segakoolide asutamise pärast on Wene naisterahwaste heategewuse-seltsi nõukogu Moskwa linnawalitsuse poole pööranud ja palwet awaldanud, et kõik uued koolid, mis linn nüüd awab, juba algusest segakoolid saaksiwad, nagu seda ka ülewenemaaline naisterahwaste kongress on soowitanud. Lähemal ajal tuleb see küsimus linnawolikogus arutamise alla.

Grusinlaste lasteaid Tiflisis oli selleks asutatud, et seal alakoolieälised lapsed wõiksiwad oma emakeeles ennast harjutada, tõmbas kohaliku õpekonna kuratori tähelepanekut oma peale, sest tema leidis, et niisugused „kõnelemised“ ometigi mitte soowitawad ei ole. Nüüd on ministeeriumist käsk tulnud, et 3—5 a. lapsi sinna enam wastu ei oleks wõetud.

Kodumaalt.

Walitsus.

Uus Eestimaa abikuberner. Eestimaa abikuberneriks pidawat, nagu „R. Ztg.“ teatab, mõisnikuseisuse kreisimarschall Twerikubermangust würst Schirinski-Schichmatow nimetatama.

Isa patt.

Emil Feldeni järel O. M.

2

Ta ridas ka oma sõna ja rääkis teise klassi eesistsijaga; see kirjutas laisa ja rumala poisi isale ja tagajärg oli, et Karla 25 kopika asemel, 40 kopikat „tunni eest“ sai.

Õnnest särades wiis ta kuu lõpul oma emakesele selle raha, mis ta igapäewase agara tööga teeninud oli. Seda teise klassi õpilase isa, endine lihunik Leewi, tarwitas Karla tööjõudu niipalju kui wõimalik oma kasuks, ja 40 kopika eest pidi see tihti kaks wõi kolm tundi laisa Leewipoja juures istuma.

Aga sellel teenistusel oliwad weel teised tagajärjed.

Endine lihunik, herra Leewi, oli üks neist wähestest nupumeestest, keda iksburglased nende tarkuse pärast imestasiwad. Sest ka tema kaupleb maatükkidega, mis ta õigel ajal odawa hinnaga ostnud ja parajal ajal, s. o. kui inimesed kitsastes majades, nagu silgud pütis, kokkusurutud oliwad ja ärälämmastada ähwardasiwad, ränga kasuga jälle äramüünud. See juhtus ühel õhtul, oli selle kuu esimesel päewal, kui ta Karlale esimest korda „palka“ maksis, „Krokodilli“ wõerastemaja herra Krihwliga õlle klaasi juures kokku. Mõlemad nupumehed oliwad head sõbrad ja saiwad tihti kokku, et oma nähtusi jutustada ja teine teisele suud oma osawa äritegemistega wesiseks teha. Herra Krihwel awaldas, nagu harilikult, oma rõõmu selle üle, et ta herra Leewit näha saab ja küsis selle auwäärt perekonna järele.

„Ah“, ütles herra Leewi, „minu Gerhardt ei sa koolis sugugi edasi, mitte põrmugi! Küll nähtakse tema kallal waewa, et ta edasi saaks — muidu on ta ju wäga arukas poiss. Teie ei usugi, kui arukas ta oma wanaduse kohta on. Aga see äraneetud Ladinakeel ei mahu temale kuidagi pähe; ja siis on tal ka niisugune kooliõpetaja, sähwardane mehike, kes teda silma otsaski sallida ei wõi!“

Herra Krihwel arwas, et see wäga paha olla. Kooliõpetajad minna üleüldse päew päewalt ikka upsakamaks!

„Nii ta on — tehtakse kõik, mis wõimalik on. Koguni eratundisi lasen ma Gerhardtile anda — mõtelge ometi, 40 kopikat tunni eest, rohkem kui ma enne oma sellidele maksma pidin!“ „Wõtke ometi mõni gümnasiumi koolipoiss järeleaitama; leidub ju tihti niisugusi poolnäljaseid, kes heameelega mõne kopika teenida tahawad“, andis talle herra Krihwel nõu. „Noh, mul on ju niisugune“, wastas herra Leewi! Muidugi! Waatke, ega nüüd ka Teie imestus wäike ole, mis? Ja jah, see on ka üks neist sinastest, kes parem gümnasiumi ei peaks minema — niisugused wõrukaelad saawad edasi, niisugused lontrused, ja lugupeetud kobanikkude lapsed jääwad tagasi — jah, nii on lugu praegu meie maal!“

Ja nii sai herra Krihwel teada, et Karla Trinkmann see oli, kes selle suure summa, 40 kopikat päewas, teenis.

Ta ei olnud sellest saadik kui proua Trinkmann ata pärast tema juures käinud oli, sugugi enam selle naisterahwa ja tema poja peale mõtlenud. Et see naine oma poja gümnasiumi oleks saatnud — seda hulljulgust ei oleks ta temale küll mitte lootnud. Ta jäi imestuse pärast kangeks, täitsa kangeks! Nende inimeste käsi käis nähtawasti liiga hästi. Wõi nii! Ah ja — hiljuti alles oli proua Trinkmann tema juure tulnud — ta oli temale üüri natukene kõrgendanud — ja ettelaulnud, et ta kuidagi wastu ei saa, et niipalju raha maksta, ja nüüd kuulis ta — Issand Jumal, oli see tõesti wõimalik — et ta oma poega gümnasiumis laskis käia! — —

Tagajärg oli, et herra Krihwel piima-, wõi- ja munakaupluse üüri jällegi kõrgendas, muidugi ainult „natuke“!

* *

Üüri kõrgendamise teade walmistas proua Trinkmannile suurt kurbtust. Kas teda siis sugugi elada lasta ei tahetud? Üür oli nii kõrge, et ta tema wäikese sissetuleku suurelt jaolt äraneelas. Niipalju jäigi parajasti järele, et ta ennast Karlaga äraelatada wõis. Waene Karla! Kui kahwatu nägi ta wälja! Kui kulunud oli ta ülikond, kui ta tumedas tagatoas oma rikaste koolimendade kõrwal istus, kes heameelega tema juures käisiwad, et raskeid ülesandeid temast ära kirjutada! Ei olnud tõesti mitte Karlal kerge! Küll sai ta iga aasta mõned rublad abiraha — Jumalale tänu, ta kooliõpetajad hoolitsesiwad tema eest — aga raha kulus alati, pea selle, pea teise asja peale. Ema oli lootnud, et ta selle raha, mis Karla tundide andmisega nii waewarikkalt teenis, edaspidiseks paigale panna wõib, et Karlal siis natuke wõtta oleks, kui warst tema unenägu täide peaks minema, ja ta ülikooli kobanikuks wõiks saada. Ja nüüd oli see plaan jälle luhta läinud; ta pidi selle rahaga kõrgendatud üüri maksma! — — —

Nii läksiwad aastad mööda. Linna edenemise tagajärjed oliwad, et üürid ikka rohkem tõusiwad, proua Trinkmanni põsed ikka kahwatumaks läksiwad, niisama ka tema poja omad;

Karla edenemise tagajärjed aga oliwad, et ta gümnasiumi lõpueksami hiilgawalt äraregi ja oma kooliõpetajate paremate lootuste ja soowide saatel ülikooli astus, et arstiteadust õppida. Herra Krihwlit oli Karl Trinkmanni elu ja käekäik, sellest saadik kui ta temast teadis, et ta gümnasiumis käis, wäga huwitanud; seda oli ta selle läbi awaldanud, et ta aeg ajalt emale üüri ikka kõrgendas.

Kui nüüd Karl ülikoolis oli, saatis ema temale ühel päewal, kui ta igatsusega kodust natuke raha ootas, järgmise kirja: Armas Karlake, juba ammu tahtsin ma sulle kirjutada aga ma ei saanud ikka mahti, sest et meil ikka palju tegemist on. Armas Karlake, sinu köha ei meeldi mulle sugugi, ja ei tohi ennast nii waewata, see tuleb wististi paljust õppimisest. Kui sa jälle koju tuled siis on meil head piima ja mune ja siis saad sa jälle terweks. Ja ma olin arwanud, et ma sulle raha saata wõin aga ma ei wõi jällegi, sul oleks seda küll wäga tarwis, sest muidu pead sa tundisi andma ja ennast waewama. Aga herra Krihwel käis meil ja sõimas, et sina tudeerid ja ütles, waesed inimesed ei pidada oma lapsi tudeerida laskma ja et meie käsi hästi käia ja on mulle jälle üüri tõstnud. Armas Karlake, süda walutab, et ma sulle midagi saata ei saa. Aga küllap armas Jumal aitab ja sa pead tundisi andma ja kui saa ei wõi, siis tule oma ema juure tagasi ja oota siin kuni meil jälle raha on ja mõtle kui hästi ema troostisõna mõjub ja mina teen sinu heaks kõik, aga nüüd ei ole raha. Armas Karlake ma tahaksin nutta sinu pärast, aga on liiga kauge maa ja kirjuta mulle oma otsust sinu truu ema Anna Trinkmann.“

Kui Karl selle kirja sai, nuttis ta kaua ja kibedalt. Mitte, et ta kodust raha ei saanud, waid et tema waene emake nii waewa ja muret pidi nägema.

Stud. med. Karl Trinkmann tegi siis seda sama, mis ta gümnasiumiski teinud oli: ta andis tundisi ja ajas wiletsalt ja waewaliselt läbi.

* *

Seitse aastat oli mööda läinud, sellest ajast saadik kui truu ema oma pojale kirja kirjutanud, mille meie ülemal awaldasime. Käsi, mis tol ajal sulge juhtinud, hingas nüüd ammugi, juba kaks aastat, hauas. Mure ja waew ja raske töö oliwad temale warakult lõpu walmistanud. Mitte heameelega ei tahtnud ta surra, kui ta oma Karla otsata walu nägi, kes parajasti riigieksami hiilgawalt ära teinud oli. Õnnistades pani ta oma käe wahwa poja pea peale, kes oma wirkuse läbi nii kaugele jõudnud oli; ja kui ta selle peale mõtles, suri ta ometi heameelega, Jumalat tänades, kes temale seda helduft ülesnäidanud, et ta weel näha wõis, et tema waew ja mure ja töö mitte asjata ei olnud!

Karl Trinkmann asus peale studeerimise lõppu ja kui ta weel kaks aastat kuulsa professori juures assistendina töötanud oli, tegewa arstina oma kodulinna Iksburisse elama, mis suureks kaswanud oli ja ikka weel kaswas. Arstiabiarwitajatest tal waratigi puudust ei olnud. Iksburglased oliwad uuenduse armastajad, ja kui mõni uus arst sinna elama asus — seda oli wiimase kümne aasta sees mitu korda ette tulnud — siis jätsiwad nad wanad sinna paika ja jooksiwad noore juurde. Nii oli lugu ka Karl Trinkmanniga, kellel peale selle veel oli oma endise direktori abil mõned surmakassad oma hoole alla saada. Nii wõis ta ujuda, ja ta ujus!

(Järgneb).

Tagawaraswäelaste kokkukutsumist 6-nädalilseks õppusajaks tahetakse 1. aug. kuni 11. sept. Balti kubermangudes toime panna. Tagawara-wäelised wõtwat ka, nagu „Rew. Zeitung“ teatab, suurtest manöwritest osa, mis Liiwi- ja Kuramaal ning Kowno kubermangus 15. aug. hakates kuni 1. sep. kestawad.

Omawalitsus.

Zootaga wallakogu koosolekul 8. mail s. a. otsustati maa seast ülemust paluda, et see hirmsale metsa häwitamisele Zootaga metsas lõpu teeks ehk seda jootmata ära keelaks.
Y—er.

Wõru linnawalitsus on 25. aprillil peetud istumisel otsuseks teinud tulewal õppeaastal kõigis linna algkoolides maksuta õpetust sisse seada, kui kroonu omalt poolt poisstekoolidele 1500 ja tütarlastekoolidele 600 rubla aastas abiraha annab. „Päewal.“

Tallinna maksukogukonnal oli, „Päewal.“ teatel 1909. a. 1. jaan. 5830 maksumaksjat nime hingekirjas. Maksumaksjate arwule on juurde tulnud (kes peale 18. a. wanadus) 165 hinge. Maksjate arwust on maha kustutatud 60 aasta wanaduse, surma ja muude põhjusel 416 hinge. Sisse tulnud on kogukonna maksudena 3204 liikme poolt 1908 a. maksud ja endiste aastate wõlgasid kokku 17 344 rub. 47 kop. Protsentisi sadi 1761 rub. 57 kop. Peale selle maksiwad weel 126 liikmeid kogukonda wastuwõtmise puhul jne. 1598 rub. 85 kop. Üleüldine sissetulek oli 36 578 rub. 77 kop. (seal hulgas 1907. a. eelarwest üle jäänud summa 5877 rub. 88 kop.). Wäljaminekud oliwad: abiandmiseks 235 puudust kannatawale kogukonna liikmele 5428 rub. 60 kop. Abiraha on lubatud 46 inimesele (14 meest ja 32 naister.) kokku 1253 rub. aastas. 168 kogukonna waese ülespidamiseks waestemajades (66 m. ja 102 n.) — 6553 rub. 40 kop. 1 jaan. 1909 a. jäi waestemajadesse 138 hinge (56 m. ja 82 n.) Haigete rawitsemiseks ja surnute matmiseks anti wälja 6087 rbl. 82 kop. 34 waeselapse ülespidamiseks waestelaste asutustes (21 poeg ja 8 tütar.) 1851 rub. 50 kop. 1 jaan. 1909 a. jäi waestelaste asutustesse 19 poeg ja 8 tütarlast. Walitsuse ülespidamiseks kulu järgmist kulu. Walitsusliikmetele palkadeks 1827 r. kogukonna arstile palgaks 200 rbl. kantseleikuludeks 454 rbl. 88 kop., ajalehtedes kuulutamiseks 44 rbl. 85 kop. Maksumaksjate nimekirjade sisseks 600 rbl., kirjutajaks ja walgustuseks 118 rbl. 5 kop. makude üleswõtjatele kortelikulude eks 400 rbl. Zoolaitewa wummiel waestele Tallinna tahes wahemise puhul 11 rbl. 95 kop. mõned wähemad kulud 3 r. 12 kop. Üleüldine wäljaminek oli 25 661 rbl. 20 kop. Arwete järele 1 jaan. 1909 a. oli wäärtpaberites 40 000 rbl., puhtas rahas 1638 rbl. 04 kop. Kogukonnaliikmete kantsjuid 35 502 rbl. 97 kop. ja dewoositis 3827 r. 50 kop. Kogukonna tarwitada oli 1 jaan. 1909 a. 1917 rbl. 48 kop.

Nagu siit selgub, on Tallinna maksukonna tegewus igatahes niisugusele piiridesse jäänud, et kogukonnal eelarwe täitmisest rahagi üle on jäänud. Kogukond on peaasjalikult oma tegewuse alaks wõtnud waestele abiandmise. Kahjuks on seda aga wäha, juba sest paistab koguni silmatorkawalt silma, et kogukond mitte midagi hariduse heaks ei ole aasta jooksul teinud. Nagu aruandest näha, ei oleks kogukonnal mitte raske olnud wähemalt ühtegi algkooli oma liikmete laste tarwis awada ja ülewal pidada. Kui linnas mitu tuhat last jugugi kooli ei peale, siis tuleb seda meeles pidada, et iga uus kool seda „eemale tõugatute“ arwu wähendab. Kahjuks, ei ole meie maksukondadel weel kombeks saanud oma tegewuse aruannetega awalikkuse ette astuda. Tallinna maksuwalitsus on selle poolest esimene pääsukene, kuid ka tema aruandes loodame tulewikus kuiwade arwude kõrwal rohkem selgitust leida. Igatahes ei tuleks awalikul arwamisel Tallinna maksuwalitsuse aruandest mitte ainult numbrite awaldamise kaudu mööda minna. Kohalik ajakirjandus peaks siin uuendustele hoogu andma.

Halliste walla täiskogu on, nagu „Wirul.“ teatab, 82 healega 8 heale wastu otsuseks teinud paluda, et kõik walla piirides olewad alkoholi müügikohad kinni pandaks.

Haanja wallawalitsus on selleks sammusi astunud, et walla piirides olew monopoli pood kinni oleks suletud, ja sellel olla ka loodetawasti head tagajärjed.

Wastemõisa wallas on kõikidel wallamaks ühekõrgune. Tänawune maks on 6 rbl., mis kehwematele walla liikmetele, „Wirul.“ teatel, raskeks kipub minema, nii et mõnedd kõrge maksu eest peasmiseks oma wallast lahkuwad ja neis waldades hingekirja astuwad, kus maksujaotus õiglasem on.

Kool.

Õpetajaid oli 1908 a. Liiwimaal 1) Kõrgemaid õpetajaid: ülikoolis 1, loomaarsti-instituutis 1, polütehnikumi-instituutis 1; kokku 3.

2) Keskõpetajaid: poislaste gümnaasiumis 7, realkoolis 5, koolidpetajate seminaris 2, tütarlaste gümnaasiumis 9; kokku 28.

3) Algõpetajaid: poislaste koolisid 126, tütarlastekoolisid 1653, ehk kokku 1928.

Kõiki õpetajaid oli ühtekokku **1.954**.

Nendest koolidest wõtsiwad üleüldse **111.196** õilast osa, nende hulgas oli 62.510 meesterahwast ja 48.686 naisterahwast.

Maamajandus.

Kõrgesaare mõisa suurendikumaa rentnikud pidiwad, „Päewaleht“ teatel, juba talwel mõisa käest ostulepingud wastu wõtma, kuid kohad oliwad nii kõrgelt hinnatud, et keegi ei julgenud ostmise peale mõtelda. Nüüd ei taheta Wiiräewast peale ka enam renti wastu wõtta. Wälja ei ole weel kedagi aetud, kuid ka põldu ei lubata harida. Tänu hind ei ole küll liiga kallis, aga selle asemel on mets nii kallis hinnatud et keegi osta ei julge. Maa on liiwane, õhukese musta korraga ja pangpõhjaga, millest harwa mõni omale aastase leiwa jaab, kuna mitmed peawad mujalt juurde muretsema. — **Kõrgesaare, Kõpu, Lauka ja Reigi mõisates ei tehta põllutööd,** julased on lahti lastud ja põllutööd tahetakse täkiwiisi rendile anda. Talupojad on omale ka juba põllutükid walmis waadanud, et siis tööle hakata, kui luba käes on. Nagu tuttaw, on need mõisad ühe suudi omanduseks läinud, kes peaasjalikult metsade kaotamisega äri teeb.

Wastemõisa Kaansio wäikemaapidajatele on nüüd Baltimaa kroonuwaranduste walitsus maasaamise palwe peale wastanud, et ümbruses kroonumetsade jäikeldamist oodata wõib, kui selleks walmistatud plaan pealinnas kinnitamist leiab.

Tööstus ja kaubandus.

Tartu linn suureneb iga aastaga, wiimastel aegadel õige jõudsalt. Enamasti igal pool linna ümbruses ehitatakse majasi juurde. Kõige suurema arwul on neid Karlowa mõisa maa peale ehitatud. Kaarlowamal kewadel on jälle suur ehitamine käsil. Ehitatakse enamasti kahe, harwa kolmekordsed puu majad. Kiwi majasi aga ei ühtegi. Iseäraldasse paistab uute ehitiste juures silma, et majad nagu ainult ajutiseks ehitatakse: üksiksusilt päädetest paklimise kaasi mõndi kokku, wõimalikult wiletsalt ja kõige odawamast materjalist. Ja kõige selle juures mõteldakse wõimalikult kõrgemat üüriwõtmist saada. Tööliste korterisi ei ehitada mitte, sest harilikult on need 4—6 ja rohkemategi toadega korterid.

Uued linnajaod on suwel wäga ilusateks suwituskohtadeks oma ehitustega, kuid kewadel ja sügisel ulatab pori põlwini ja pimedus on nii suur, et peaga wastu seina wõib joosta. Talwel aga tahab kortertes, nagu üürilised kaebawad, kõigest kütmisest hoolimata külm ära wõtta.

Ka linna keskel on mõned uued kiwiehitused käsile wõetud, kus wanad puumajad maha kistud. Mitmed suuremad ehitused on aga külma kewade tõttu weel peale hakkamata.

Kõigest sellest on näha, et sel suwel Tartus ehitustööliste siise puudus kätte tuleb, mis hästi suuremaks ähwardab minna kui see paaril wiimasel suwel oli. — seda enam weel, et kewade algul paljud ehituse töölised Tartust ära suurematesse linnadesse, nagu Peterburisse, Riiga jne. on läinud, et kõrgemat palka teenida.
G. E. P.

Kusnetsowi portselani wabrik Riias on oma suurte tööliste jaoks wäljaspool linna suuremaja üürinud, milles umbes 50 inimest ruumi leiawad. Ülespidamine on wabriku arwel. „Päewal.“

Ühistegewus.

Uued laenu- ja hoiuühisused on Zantaistes, Kerkiis ja Käsmas asutatud, sest et nende põhjuskirjad kinnitatud on.

„Estonia“ osaühisusel on teatri ehitamiseks juba üle 30 rubla kokku tulnud, nii et lähemal ajal ühisuse tegewus awatakse.

Tallinna wastastikuse kredit ühisuse äriseis oli 30. apr. 683 737 rubla 43 kop.

Tartu wastastikuse krediitühisuse äriseis oli 1. maiks 1,099,609 rub. 85 kop.

Seltsielu.

Eestimaa põllumeeste-seltside keskkomitekonna koosolekul 13 spt. otsustati põllumeeste seltside ühistegewuse korraldamiseks 13. juunil seltside asemikkude kogu koosolekut, ja 14 juunil põllumeeste päewa Tallinnas ära pidada.

Päewakorras on tähtsad päewaküsimused, nagu: põllutsaaduste ühismüügi ja tarbeainete ühisostu korraldamine Eestimaal, põllumeeste-seltside näituste korraldamine, laenu- ja hoiuühisuste asutamine maal, põllutöökoolide asutamise puhul kõnelemine, põllumeeste-seltside keskkomiteekonna kinnitamine jne.

Kõnelejateks kutsutakse agr. Eisenschmidt ja Hünerson Tartust, Dr. Raamot Kõostt; oma meestena kõnelewad loomaarst Saral, majandusteadlane Hanko ja m. t.

Soowida jääb, et kõik seltsid oja wõtaksiwad ja ühistegewuse abil oma seisukohta ise parandada katsuksiwad. M. M.

Tallinnast. Mängu- ja spordiselts „Wambola“ tegi oma wiimasel koosolekul otsuseks alkoholiga puhweti awada. Kes teab, missuguse spordi alla joomine käib!

Weel ühe seltsikõrtsi asutamise plaan. Kiwiamas ringkonnas on praegu mõte haudumas Tallinnasse hobusepidajate wõi hobusekaswatajate seltsi asutada. Maa seas olla seltsil ülesandeks maalt sisse sõitjatele hobustele sündsaid ruumisi muretseda. Tahetawat Tõnismäel olewat endist „Pärnu härberi“ ruumisi 99 aasta peale ära rentida.

Asi oleks omast kohast üsna kena, kuid seltsimõttekandjad lobisesiwad asja enneaegu wälja: Pea ülesandeks olewat kõrtsi, pardon, alkoholiga puhweti awada ja „lotti“ lööma hakkata jne. Asutajateks on mehed, kellel ei hobust ega härga ei ole. M. M.

„Estonia“ teater on, nagu „Päewal.“ teatab, hooaja lõpuni, kui selle aja jooksul muretsetud waranduse ka arwesse wõtta, oma wäljaminekud sissetulekuga tasataalus jõudnud heida ja mitte 3—4 tuhat rubla kahju saanud, nagu esialgselt arwati. Näitlejate suwekuude palkasi loodetakse pidudest sisse wõtta. Tulewal hooajal tahetakse ka operetet etendada. Teatri kajaks tornepandud näitemüük on 1030 rub. puhast kasu toonud.

Pärnu majaomanikkude-selts algatusel tahetakse kohalik wastastiku tulekindlustuse ühisus elusse kutsuda, mille eeltöödeks selts ka oma liikmete hulgast komisjoni on walinud.

Enge põllumeeste-seltsi eestwõttel on Engesse weterinär welsker elama asunud.

Põllutöödepartemangu järelpärimine põllumeeste seltsidelt.

Põllutöö-departemangu käsul on Balti kubermangude kroonumaade walitsus põllumeeste seltsidelt järel küsinud, missuguseid abinõusid seltside arwamise järel oleks waja tarwitusele wõtta põllupidamise ja teiste põllutööharude paremale järjele tõstmiseks, ning missugust abi põllumeesteseltsid sel otstarbel tarwitaksiwad.

Küsi on põllutöödepartemangust 28. aprillil wälja läinud, 1. mail Balti kubermangude kroonumaade walitsusest edasi saadetud ning 6. mail Tallinna põllumeesteseltsi kätte jõudnud. Wastust nõuti 10. maiks.

Lühikese aja pärast, mis wastuse andmiseks üle jäi, ei wõinud Tallinna põllumeesteselts põhjalikumalt wastata. Wastuses, mille ta paari päewa eest ära saatis, arwas eestseisus sisiks tarwilikuks järgmiste punktide peale tähendada.

1) Seltsi tööpiirkonnas oleks kõige pealt waja üks põllutöökool käima panna, mida selts teha wõiks, kui ta walitsuse poolt 23.000 rbl. ühekordset abiraha saaks ja kooli ülewalpidamiseks iga aasta 5000 rbl.

2) Praegustele põllutöö ja karjakaswatamise-instruktoritele lisaks oleks wähemalt weel 6 meest tarwis (iga Tallinna kubermangu kreisi peale 2), kelle palkadeks kroonu 6000 rbl. peaks andma.

3) Praegused agrar-seadusi oleks tarwis wiibimata wäikepõllupidamisi edendawas mõttes muuta: oleks waja wäikekohtade rendija ostuhindade määramiseks sellekohased asutused luua, wõimaliselt ja wäikekohtade asutamise otstarbel maa wõõrandamine sunduslikuks teha ning rentnikkudele koha wäljaostmise eest tasundudmise õigus anda.

4) Wiibimata oleks tarwis metsade kaotamisele, mis maale niihästi kliimaliselt kui ka põllumajanduslikult parandamata kahju ähwardab tuua, piiri panna ning metsaasjandust üleüldse korraldada.

5) Wäikelaenu-asutuste seadusi tuleks awaramaks teha.

6) Kõikidele elanikkudele tuleksiwad põllupidamises, kalapüüdmises ja tööstuse- ning kaubanduse-ettewõtete asutamises ühesugused õigused anda.

7) Põllumeesteseltsidele suurem tegewusewabadus anda, senised takistawad määrused näituste toimepanemises, kaubanduslikke ettewõtete asutamises jne. tuleksiwad teadaandmise korra mõttes muuta. „Päewal.“

Segateated.

„Sanatorium Vegetarium.“ Selle nime all awab herra W. Klaawin Riigi loomulikku parandusemaja. Tähtsamad arstimise abinõud on seal: taimetoit, päikese-, õhu-, walguse-, wee- ja auruwannid ja muud weega arstimise abinõud. Esialgu leiawat ruumid 10 inimese tarwis sisse.

75.000-rublaline wõit wõidulaenupaberite loosimisel 1. mail on „Prib. Krai“ kaudmist mööda ühe Riia wabriku tööliste piletipeale trehwanud, mis wiimastel ühisest ostnud oli.

Teadaandmine.

„Eesti Kirjanduse Selts“ teatab sellega teistele Eesti seltsidele ja kõigile, kellesse asi puutub, et Peterburi Eesti seltsidele poolt 1904. aastal F. R. Kreutzwaldi kirjatööde wäljaandmiseks kogutud rahakorjandus 334 r. 65 k. (ja 5%) „Bergmanni A.“ walitsuse kaudu Eesti Kirjanduse Seltsi omanduseks on saanud. Ühtlasi on ka need Kreutzwaldi kirjad, mis Peterburi seltsid on kogunud, kui ka siia puutuw kirjakogu ühes tingimistega ja raha lubamistega Eesti Kirjanduse Seltsi kätte antud.

Et tööd sellel juhtmõttel edasi teha, mis korjanduse algatajatel oli, palub „Eesti Kirjanduse Selts“ kõiki neid, kellel weel F. R. Kreutzwaldi kirjasi on, neid lahkesti „Eesti Kirjanduse Seltsile“ edasi saata, et neid koguda ja trükis awaldada. Ühtlasi palume ka neid seltsisi ja eraisikuid, kes Kreutzwaldi kirjatööde wäljaandmiseks rahalisi annetusi teata on lubanud, oma lubamist nüüd lahkesti täita ja raha ära saata. Meie selts annab warsti „Kreutzwaldi ja Koidula kirjawahetuse“ wälja. Nõnda oleks nüüd paras aeg, et sellekohased korjandused kokku kogutaks ja otstarbekohaselt tarwitataks.

„Eesti Kirjanduse Seltsi“
eestseisus.

Asundustest.

Kolpino politsei. Kolpino politseidest tahtsin paari sõnaga rääkida.

See oli 7. mail s. a., kui ma Troitskaja uulitsas olewasse junkseldkamise ärisse sisse astusin, kus minul üks tuttaw noormees töötab. Olin waewalt tooli peale istunud, kui kohalik politseinik sisse astus ja uuriwalt meie peale wahtima jäi, küsides, mis keeles meie räägime. Kui wastasime, et Soome keelt ja osalt ka Eesti keelt, siis pajatas politseinik, et wõeraid keelesi rääkida ei tohtiwat, pealegi weel Soome keeles, sest soomlased olla kõik demokratlased: ainult Wene keelt wõida kõnelda. Kui ma seletasin, et sarnast seadust weel wälja antud ei ole, missugust keelt peab rääkima, siis wastati mulle tõreldes: „kui sinud pruukima hakkad, wiin politseisse kinni“. Ma olin sunnitud waikima. Päriti weel, kus ma elada, kas Kolpinos wõi wäljas. Wastasin, et Kolpinost umbes wiis wersta eemal elan. Et weel terwe nahaga peaseda, pidin Kolpinost silmapilk lahkuma. Kui üle Neewa jõe olin saanud, siis waatasin tagasi ja tänasin oma kergeid jalgu. Kolpino Eesti koolidpetaja on küll wänge mees, aga Kolpino politsei on weel wängem. P—n.

Suhum-Kaleest. Siinses Eesti asunduses „Ülem Lindas“ oli pidu õhtu, kus mõned laulud ja näitemäng ette kanti. Rahwast oli kaunis rohkesti kokkutulnud, sellest hoolimata et tänawune kewade siin liiga wihmane oli, mis siinses mägestikus läbikäimist palju raskendas. Kes silmad laulu ja näitemängu ajal üle publikumi laskis käia, see peab küll tõele au andes tunnistama, kui tuimad ja osawõtmatad peaaegu pooled pealtwaatajatest oliwad. Teine lugu oli, kui lõpuks tants tuli; siis paistis kõikide nägudelt niisugune waimustus ja üksmeel, nagu oldaks mõnda rahwuslikku tööd korda saatmas. Tantsi kestis ühisel nõul ja jõul teise hommikuni kella seitsmeni, kus juba kõikide nägudelt tõsine wäsimus wälja paistis. Naisterahwad jõudsiwad waewalt jalgu jala ette tõsta. Kui siin küll mõnest asjas lahumast järele on jäädud, kuid tantsu ega tantsimängu

Suwe teater
Fars
Ofitserskaja, 39.
Telef. 19—56.

Pühapäewal, 17 mail maadlewad hra J. Wedebedewi juhatusel järgmised paarid: Bagatõrew — Oskar Schneider, Johansen — Wan Rill, Bader — Riesbacher, Murjuk — Sihukajt, Jago — Spuhl.

Esmaspäewal 18. mail, maadlewad: Paul Ban — Murjuk, Kawann — Riesbacher, Bagatõrew — Spuhl, Reiber — Maisuradse, Amatju-le-Terrbi — Jakowlew.
Näitemängu hakatus kell 8½ õhtu.
Maadlemise hakatus kell 11½ öösi.
Direktor **L. Palmski.**

poolest ei wõi seda mitte öelda, — see on täiesti tõige uuema aja tehnika järel edenenud. Kes, loodame, et tulewikus ka uuus asjas sarnane peataks. Gnillon.

Kohalikud teated.

Peterburi Eesti üliõpilastele.

Bergmanni abiraha walitsus Tartus on tuneaasta õnnesoowi rahast Peterburi Eesti üliõpilastele abiandmiseks 150 rubla määranud. See raha maksetakse mai kuu sees Peterburi Eesti üliõpilaste asemikkude määramise järel Peterburi Eesti Hariduse seltsi kaudu wälja.

Peterburi Eesti üliõpilasi, kes sellest abirahast osa saada sooviwad, palutakse seda kuni 25 maini s. a. Hariduse seltsi esimehe Dr. A. Loosmanni kaudu. [illegible] awaldada.

St. Peterburi Eesti Hariduse Seltsi
Esimees: Dr. A. Loosmann.

Peterburi Eesti Hariduse selts

üleüldine koosolek tegi otsuseks seltsi maja ja krundi peal olewat põllupanga wõlga ä. a. maksta ja selleks seltsiliikmete ja sõprade käest 3000 rubla 6% eest laenata. Wõla eest wastutab selts oma terwe warandusega. Wõlg kautakse kuue aasta jooksul selle läbi ära, et iga aasta 500 rubla eest wõlatähti wälja loositakse. Wõlatähed, 10 ja 30 rubla peale, on nüüd walmis trükitud ja wõiwad need, kes seltsi toetada tahawad, neid Peterburi Eesti Laenu- ja Hoiuühisusest — Newski pr. nr. 1. A. Jansoni kirjaste ruumidest — äritundidel, kesknädala ja reede õhtutel, saada. Kes raha postiga saadab, lisagu wõlatähe kättesaatmiseks 14 kop. juurde.

Kui sugurahwas laenamise läbi seltsile wõimalikuks teeb põllupanga wõlga äratasuda, siis wõidab selts selle juures kaunis suure summa, mis ta muidugi jälle hariduse tõstmiseks ära tarwitab.

Omalt poolt soowitame sellest 6% laenust elawat osawõtmist.

Otto Peterson,

kes nimetatud endise Peterburi Eesti ajalehe „Kiire“ wäljaandja oli, mõisteti mõni kuu tagasi Peterburi Ringkonna kohtu poolt üheks kuuks politsei arestis. Edasikaebtuse teel läks asi kohtupalatisse, kus 11. mail ringkonna kohtu otsus ümber lükati ja kaebtusealune õigeks mõisteti.

Riigiwolikogu puhkeaeg.

Riigiwolikogu lõpetab oma koosolekute jä gu palju hiljem, kui seda ennem arwati. Nagu kindlatest kohtadest teatatakse, tahtja duuma enne weel Edela-Wenemaa kubermangude riigiwolikogu liikmete walimise edasilükkamise seaduse-eelnõu läbi waadata. Nii wõib duuma tööd lõppu alles juuni kuu keskpaigas oodata.

Kolera wäheneb.

Koleradse haigeks jäämisi ei ole pealinnas enam terwe nädala jooksul ette tulnud. Haigemajades on praegu weel 8 haiget rawitsemisel.

Kirjanduse näitus.

Näitus, mis mõne päewa eest awati, asub kohaliku majanduse nõukogu ruumides. Näitusel on 23 852 wäljaannet raamatuid ja 2056 ajalehte ning ajakirja wälja pandud.

Näitusel leiame kõik ajalehed, mis läinud aastal Peterburis, Moskwas ja Baltimaal, Lõuna kubermangudes, Poolamaal Põhjaõhtu kubermangudes, Uralis, Wolgamaal, Krimmis, Kaukasias, Kesk-Aasias ja kaugel Idas on ilmunud.

Waatajale paistab kohe silma, et ajakirjandus ka prowintsis wiimasel ajal on õige laiali lagunenud. Linnade järel wõib ajakirjanduse arwu järgmiselt jagada: Peterburis — 531, Moskwas — 249, Riias — 58, Wilnas — 46, Minskis — 10, Warschawis — 203, Kiewis — 61, Poltawas — 8, Rostowis D. ä. — 15, Jaroslawis — 11, Nishni-Nowgorodis — 5, Arhangelskis — 5, Petrosawodskis — 2, Tiflisis — 91, Saratowis — 18, Bakus — 29, Orenburis — 15, Woronesbis — 11, Kasanis — 32, Permis — 6, Tobolskis 4, Omskis — 6, Tomskis — 12, Krasnojarskis — 6 jne.

Ka leidub näitusel palju „kõmu lehti“, nagu: „Abielusajaleht“, „Abieluleht“, „Abielu Mõte“, „Abielu Amor“, „Meesterahwad ja Naisterahwad“, „Walgus ja Warjud“, „Kinematograf“, „Moskwa Saladused“, „Salabuste Ilm“, „Paljasjalgsete Ajaleht“, „Põhjas“ jne. Niisuguseid ajalehti on ka Juudi ja Poola j. t. keeltes.

Pealkirja all „Kerge shanr“ on järgmised ajalehed wäljapandud: „Armastuse Heal“, „Armuöö“, „Ehtimise tuba“, „Meeletud ööd“, „Pikant-raamatukogu“ jne.

Nende kõrwal asuwad pilkelehed „Satirikoniga“ algades ja „Odessa gummiwuudiga“ lõpetades.

Puhaskunstilisi wäljaandeid on näitusel wähe. Teatri ja muusikakirjanduse arw on pisukene. Ka moodishurnalisi on wähe.

Mitte — perioodiline kirjandus on kolmeks suureks osakonnaks jagatud: kirjandus, teadus ja kunst. Osakonnad on jälle oma korda mitmeks wäiksemaks grupeks jagatud. Kirjanduslises osakonnas leiame ajaloolisi, ilukirjanduslisi laste- ja rahwakirjatöösi. Kunstiwaese wälimuse poolest on laste- ja rahwakirjandus silmatorkaw.

Teaduse osakonnas on waimuliku kirjatöösi, siis weel maateadusest, tsiwiilõigusest, ühiskonnateadusest, keemiast, ajaloost, matemaatikast jne.

Kunstil on kolm osakonda: kunstiliku maalimine ja muusika. Kunstile pühendatud kirjatööde arw on õige wäikene.

Raamatuid üldiselt on „muusikakirjandus“ esitatud. Umbes 2000 nime wõime kokku lugeda. Siin wõime „Nat-Pinkertonisi“, „Sherlok Holmesi“, „Warga päewaraamatud“ jne. leida.

Ajalehti on 47 keele peal. Wene keeles on 16 984 wäljaannet ilmunud, Poola keeles — 2817, Saksa keeles — 699, Juudi keeles — 626 jne.

Wenemaal ilmus 1908 a. ajalehti ja ajakirjasi järgmiselt: Wene keeles 73.75 protsenti (2050), Poola keeles 11.3 pr., Saksa keeles 3.2 pr., Grusia keeles 1.9 pr., Läti keeles 1.9 pr., Eesti keeles 1.8 pr., Armenia keeles 1.6 pr., Tatari keeles 1.5 pr., Juudi keeles 1.4 pr., Leedu keeles 0.6 pr., Waike-Wene keeles 0.4 pr., Greeka, Korea ja Esperanto keeles 0.05 pr. ajalehtesi ja ajakirjasi.

Tähelpanemise wäärt on ka need arwud, mis näitawad, kui palju Wenemaal igas keeles 1908 a. jooksul raamatuid ilmus.

Wene keeles ilmus 18.286 raamatut, Inglis keeles — 9, Arabia keeles — 90, Armenia keeles — 208, Walge Wene keeles — 5, Grusia keeles — 185, Juudi keeles — 654, Itaalia keeles — 2, Karaimi keeles — 1, Kirgisi keeles — 41, Hiina keeles — 3, Korea keeles — 1, Ladina keeles — 557, Leedu keeles 115, Moldau keeles — 1, Mongoli keeles — 1, Saksa keeles — 779, Poola keeles — 2063, Persia keeles — 299, Tibeti keeles — 2, Türgi keeles — 20, Soome keeles — 1, Prantsuse keeles — 127, Tšeremissi keeles — 8, Tšehhi keeles — 2, Eesti keeles — 303, Jaapani keeles — 8, jne.

Oiendus.

Meie lehe nr. 37 on kohalikkude teadete all ilmunud kirjatükis „Kas on Jaani kiriku kolmasel wõlg?“ tähendusesse trükitud, et 1895 a. 8000 rub. Peterburi Eesti Kredit seltsi käest laenatud on, kuna peab olema — Peterburi linna kredit seltsi käest laenatud.

Uuemad sõnumed.

Konstantinoopolis 14 (27) mail. Reaktsionaride linnawõtmine leeab edasi. Eila wõeti Ilues Baieris 24 Brussi 25 ohwitseri, keda 31 wäesi mõistus süüdistetakse, kinni. 14 süüdlast poodi üles, eila hukati 6 inimest ära.

Ajaleht „Osmanische Lloyd“ protesteerib ägedasti selle wastu, et Wene walitsus ennast Persia asjadesse on seganud.

1 miljon rubla on Wene walitsus Persiale lubanud anda.

Odessa kapitelis, kes 7 ja 10 mai koosolekutest osa wõtsiwad, mõisteti wangi üks — 3 kuuks, kaks — 2 kuuks, üks — 1 kuuks ja 206 — üheks nädalaks.

Moskwa salapolitsei tegi awalikuks, et raudtee kraaminwaatajaist hulk kaupa on ära waraastatud. Mitu inimest wõeti kinni.

Rigowas lipuli tööliste Uchkowi ela kallale. Uchkow sai haawata. Ein kallalekippuja wõeti kinni.

Jekaterinoslawi türmis wõttab sortõõsi edasi. Wangimaja ülema abiline jäi haigeks.

Nikolajewski linnas teeb tulekahju koledat hääwitustööd. Peale 700 maja on maha põlenud.

Ajaleht „Омское Слово“ pandi selle pärast kinni, et trükikoda, kus nimetatud leht trükitakse, juba andis trükitadajatele esimese maad püüstleda.

Kiri toimetusele.

Palun Teie auwäärt lehe tulewases numbris järgmist õiendust äratrükkida. „Pet. Teataja“ nr. 37 awaldatud stud. jur. J. Kangur'i kirjas on öeldud: „... see kohus on oma otsuse juba teinud: Bergmann'i Abiraha walitsus... ei usalda enam P. E. Ü. seltsi abirahade wäljajagamise asjus ja Peterburi Hariduse seltsi eestseisus.... on selle otsuse õigeks tunnistanud ja abiraha wäljajagamise oma hoolde wõtnud...“, — mis aga tõega kokku ei käi.

Bergmanni abiraha walitsus palus tänawu kewadel Hariduse seltsi eestseisust unearasta õnnesoowiraha jaotamist oma peale wõtta, sel põhjusel, et umbes pooled Peterburi Eesti üliõpilased mitte kohalise Üliõpilaste Seltsi liikmed ei ole ja Abiraha walitsusele etteheiteid teha wõidaks, et ta küllalt erapooletu ei ole, kui ta selle raha jagamise Üliõpilaste Seltsi kätte annaks.

Hariduse Seltsi Eestseisus wõttis nimetatud rahajaotamise ainult eeltähendatud põhjustel oma peale, kuna selle küsimuse otsustamise juures umbes sellsamal ajal ilmunud stud. jur. J. Kangur'i esimene kiri põhjusmõttelikult mitte tähelepanduks ei saanud, ega sellepärast mõju awaldada ei wõinud. Nii siis ei ole St. P. E. Hariduse Seltsi eestseisus mingisugust „otsust“ arutanud ega „õigeks tunnistada“ wõinud.

Lugupidamisega
St. Pet. E. Hariduse Seltsi
abiesimees O. Mägi.

Tänase numbriga saadetakse aasta ja poole aasta tellijatele kaasaande „Liiwimaa esiaeg“ wiies poogen ühes.

Wastutaw toimetaja [illegible].
Wäljaandjad: [illegible].

Peterburi Eesti Hariduse seltsi Wohanu haruselts.

Teisel Nelipühal, 18 mail s. a.

Eesti kooli nurmel Wohanas Jelisawetino jaama juures

Rahwa-pidu.

I. **Kontsert** — haruseltsi segakoori poolt. R. Raudmundi juh.
II. **Wäi emüük** — mitmesuguste lõbustustega ja mängudega auhinna peale.
III. **Tants.** Pidu ajal ja tantsuks mängib pasunakoor.

Hakatus kell ½2 päewal.

Peterburi Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisus.

Newski pr. nr. 1, A. Jansoni kursuste ruumides.

Kirjunnid: Kesknädalatel ja reedetel kella 8—10 õhtu.

Wõtab raha hoiule kõikidelt. — Maksab hoiusummade peal 4½—6%.

Laenusi annab ainult liikmetele.

Peterburi Eesti Üli-õpilaste Seltsi album

„Nõõi tules"

Sisu: Meri, Fr. Mihkelson: „Ilmutus kõnes ja tarnis" — Johannese Aanuta-mise raamat uues wahguses, stud. J. Pegmann; Karl Marri mälestuseks, stud. A. Rei; Lehekülg Eesti seltskondlise mõtte kujunemise loost, stud. R. Kõnner; Kubja Kaarli „odjustaadid", J. Wilde. Hind 70 kop.

Kaaneilustus Kunstniku O. Laipmanni poolt.

Saada kõigist Eesti raamatukauplustest ja üliõpilaste käest. Pealadu Tartus Kaarna raamatukauplufes (Promenadi uul. Nr 14)

Uudis naiste.ahwastele!

Kunst-kangakudumise kursused

Soome kudumiseviisi järel

awatakse Eesti keeles, sel suwel Peterburis **Kursused kestawad 1 juunist 1-se augus-tini. Algajatele** (s. o. neile, kes Soome teigedega sugugi kudunud ei ole) wõib ühe kuu jooksul 4–5 selisi riide kudumist kätte õpetada. Ühtlasi teaks, et ennesekü (s. o. juuni) kuuks ennast ainult algajad üles annakõwad. Õpetuse maks on 12 rbl. kuus, mille eest igapäew 8 tundi õpetust jagatakse (2 tundi teoriat ja 6 tundi praktikat), tar-wiline materjal antakse ja omaja ruum ühes wooõiga muretsetakse. Iseäranis suurt rõhku pannakse õpetamise juures **joonistamise** peale. Isikud, kes alla 16 aasta wanad, kursustele wastu ei wõeta. Teigede muretsemine ei ole osawõtjatele kursuste ajaks mitte kohustuslik.

Üleskandmiseks tulewad jäigmise aadressi all kirjut: Спб. Вас. Остр. 13 линія, д. № 28, кв. 11.

Anna Remmel.

P. S. Et ettewalmistusega algaja wõtta, peluta.se üleskandmistega rutata, sisatagi, et ennesel juuni ainult wähene arw kursuslasi wastu wõib wõtta.

Toredaid meesterahwa riideid

wõtsid ainult firma

E. Tannenberg

asut. 1850 a.

Walmid ja tellimise peale.

Wisk. Saar. Keskmine pr. nr. 45, 10 lin. nurgal. telef. 281–37.

Räägitakse Eesti keelt.

Gatshinas. **P. L. Odenbergi** **Gatshinas.**

Põllutöö masinate kontor ja ladu.

Просп. Импер. Павла 1. № 22.

Kõige kasulikum osturoht üksikult ja hulga wiisil ostjatele. Täielikult wastawate all, auendatud ehituse wiisis, kõiksugu masinaid ja põllutöö riistu, mitmesuguses wäljawali-kus ja igasugu kunst põlluramu. Nõudke hinnakirjasi!

Ühtlasi teadustan, et ma nüüd ka **raamatu kaupluse** wäljawalitud parema kir-janduse ja suur kauba awanud olen, kus ka kõiksugu kraamimise, kedramise, kangaste wanutamise, wärwimise, pressimise jne. töösid parematesse Eesti- ja Wiimaa tellekohas-teste wabrikutesse wastu wõetakse.

Talitus kindel ja korralik.

Auwaktikult **P. L. Odenberg.**

Parem katus

Ruberoid

ei tarwitse wärwimist — ei jookse läbi ● ● ● Hoidke totera ja tituse eest.
ärge jooge puhastamata wett.

Wiltrid **„Delfin"** on paremad wiltrid.

Tehn. kont. insh. **Brauner ja Eiben.**

СПБ., Вас. Остр., 3 лин. 28. Telegr. adr. „Проектъ-Петербургъ".

Meeste ja naisterahwa riietelõikuse Akademia. St. Peterburis

Михайловская ул. № 28.

Igal esmaspäewa õhtul kella 9—11 meiesugu wastaõelikt seletused **lõikuse süstemide,** nii ka riiete wigade ja parandamise üle.

Soowida on, et kuulamine selle kohta siire teadetakse ja nendest õhtudest rohkest osa wõetakse.

Joh. Lilienthal.

Terwishoidlised ja sejetawad

tapetid

on suures wäljawalikus kõige uuemate mustrite järele

Sand-Udi Soome tapeti wabriku ladus saada.

St. Peterburis Екатерингофскій пр. 9. Landvini majas Telef. 280–16.

Бол. сер. мед. Бол. зол. мед.

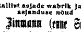

Metallist asjade wabrik ja piima asjanduse nõud

P. Zinmann (enne Sarow)

walmistab nõud Rootsi terasest ja walmis tehtud nõud saawad kallim korda tinutatud puhta **Inglis tinaga.** Ka parandamist ja uut kestwat tinutamist wõtab wabrik wastu.

Пет. стор. Б. Вульфова ул. № 5

Aseladu herra A. Nursy juures Спасскій переулокъ № 3.

Nõudke hinnakirjaal!

Päewapildi töökoda

Eduard Merkel.

Ofitserskaja uul. nr. 41, Eesti kiriku wastu, wõtab üles igasugust ilmage. Awatud: kella 10—6 õhtu.

H. Margens'i

tütarlaste kaubanduse kool ja raama-tupidamise kursused Tartus.

Uute õpilaste wastuwõtmine 28, 29. ja 30 mail ja 17, 18, 19 au-gustil.

Õpetatuse Juhatus.

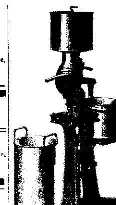

Peterburi Eesti Hariduse selts

palub seltsi liikmeid ja sõpru seltsile **6 prots. eest raha laenata.** Laenatud summad tasub selts kuue aasta jooksul selle läbi ära, et ta igal aastal 500 rubla sest kõla tõhli wäljalosimise teel wälja õõtab.

10 ja 30 rublalisi wõlakõhti wõiwad soo-wijad **Peterburi Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisusest** — Newski pr. nr. 1, A. Jansoni kursuste ruumidest — saada.

Eestseisus.

Politiline ja majandusline kuukiri

Töö nr. 6

ilmus, reedel 15 mail, nagu harilikult kahes trükipoognas ühes piltidega. Hind 20 kop.

Toimetus: Tallinnas Toom-Kuninga uul. nr. 20. Saada: Peterburis Rõõ-dari raamatukaupl. Kroonlinnas Wetio raamatuk. Narwas Wiosmpuu raamatuk.

Juurdelõikamise ja õmbluse kool,

kus kõige uuema Pariisi juurde-lõikamise metoode järel, kõiksugust naesterahwaste kleitsi, ülikondasi ja jakisi walmistatakse.

Õpilaseid wõetakse igal ajal wastu. Eraldi kursused kella tempimise järel.

Auwaktikult **J. Lenow.**

В. О. 3 лин. № 10 кв. 1, тел. 292-17

Pariisi juurdel. akad. poolt diplom.

Amerika fasoni

Sandalid

Meesterahwale naisterahwale ja lastele

luhedad, kerged ja wastupidawad

suures wäljawalikus.

Peterburi mehanikaline jalanõude tööstuse ühisus

Newsky prosp. 61. — Morskaja 26.

Peterb. poolel, Suur prosp. 25.

Kauba hoowis 35 36.

Septembri kuu esimeste päewade sees ilmub Moskwas J. Lätte raamatu kauplu-se kulul

Moskwa Eesti kalender

1910 aasta p.

Äri kuulutusi nimetatud kalendrisse wõtab „Peterburi teataja" wastu kuni esimese au-gustini s. a.

Kuulutuste hind lehekülg 10 rubla
pool lehekülge 5 „
weerand lehekülge 2 rbl. 50 kop.

Tarwitage juhtumist!

Soomemaal, „Kämara" jaama juures müüakse maad 15 kop. ruut süld ja kallim. Maakoht on kuiw, liiwa põhi wäikese kasu-metsaga; See kõige kõrgemaid kohtadest Peterburi ja Wiiburi wahel. Eestlastele soowi järele maksu peale. Ligemaid teateid saab 6. Московская ул. д. 9. Магазинъ Неллисъ.

Maatükk

26 des. soowi järele ka rohkem, Peterb. kuberm. Jamburi kreisis **on müüa.**

Lähemaid teated kirjalikult — ст. Чирковицы, Нижніе Корчаны, К. Росманъ. **Waatama sõitjatele** — raudteejaam — Молосковицы.

Üliõpilasele

pakun töö ja wähese maksu eest paar kasu-teeta tundi suwituskohas **Udelnajas.** Ярославскій пр. № 88, кв. 11.

Warmann.

Kõige maitsewamat jooki walmista-takse praegusel ajal

Kuremarinist.

Wäga soowitaw pühade jook igasse perekonda. Peterb. saada **E. Nurk'a ja A. Nursy Co. kaupl.** Морская 11.

Tallinnas hr. M. Rebase kaupl. Kuninga uul. 6. Rakweres hr. Eiwerti ja Stahli kauplustes. Kuutsjega Karin aiamitsja Ühisus. Raatuse uul. 10.

Wõi meistritele

Teatame et meie ladust
Спасскій пер. № 3.
igal ajal saadawal on

Alfa Lawal

ja teised koore lahutajad ja nende üksikud jaod. — Ka müüme wõi masinaid, wõi pressisi ja kõiksugusi tarbe asju piima-talituse sisseseadmiseks nagu plek piima nõud, piima kannud j. n. e.

Oma kauba laotjatele iseäranis sündiad tingimised.

E. Nurk & A. Nursy.

Puhtula mägi

(Пухтула гора)

140 rubla suwemaja krundid **200** ruut süllasuuruses.
Igakuune maks **3** rubla ilma %.
800 rubla suwemaja
Владимірская пл. № 19 oma maja, äripäewadel kella 12—6.

Maatükkide müümine linna alewikus

„Datschnoes"

Rongide tawaline peatuspunkt Balti raud-**9 minuti sõit Balti wakalist.**

Käesolewa aasta sügisest saab „Datsch-noe" südalinnaga elektri tramwai läbi ühendatud.

Parem kapitali asetust on maatük-kide omandamine „Datschnoes": iga 5 aastaga tõuseb wäärtus kahekordseks.

Muretsege oma tulewiku eest maa ostmisega „Datschnojes".

Nähke kasu, kuni hinnad maa eest madalad on.

Kerged osakaupa maksu tingimised. Hindade ja tingimiste teateid antakse peakontoris — Гороховая 78, teleph 29—30 ja „Datschnoes" — Екатерининскій пр. 8, teleph. 281—70. „Datschnoes" üüritakse tubasi ja suwemajasi wälja.

Elukoht

suweks ja talweks

30 minuti tee Peterburist

Lewaschowo üsna Soome raud-tee jaama juures.

Igapäew 70 rongi.

Würistinna M. W. Kijasewski mõisates maatükid 400 süll. hakates, hind 2 rbl. peale kergend. tingim.

Mets, järwed. **Roht kuiw.**

Kontor wakfali juures.

Täiel. teat.: Peterb., Newski 46 kor 9, telef. 25—09. Täiel. plaanid posti-kaudu hinnata. Wõetakse beoneid ja suwemajasi ehitada.

„Peterburi Teataja"

üksikuid numbrid müüwad Peterburis

A. Edgreni raamatukaupl. Больш. Конюшенная, 8.

A. Rõõdar'a raamatukauplus Мѣщанская, 22.

J. Seelandi raamatukaupl. Офицерская 54.

A. Laige raamatukaupl. В. О. 11 л. 36

W. A. Ptaschnikowi kioskid.

A. Kortoke. Udelnaja postkontoris.

Wennaste Lammas magasin. Литейный проспектъ, 28.

A. Lemberg'i piima ja wõi kauplus. Гесслеровскій пер., 29.

P. Pallo kauplus. Вас. Остр., Средній проспектъ, 12.

Koolisõpetaja H. Wellmann. Больше-Охтенскій 33, кв. 1.

T. Sandt. Ломанная ул., 9, кв. 18. Moskwa wärawa taga.

Uglowski raamatukauplus. Петергофскій пр. 45. Narwa wärawa juures.

Mihkelson'i kauplus. Екатеринин. кан. 152.

Albaumi pagari kauplused. Забалканскій пр. 118. Moskwa wärawa taga. Московское шоссе, № 16.

J. Marko uurimagasin. Курляндская ул. 26.

Kamp'i juukselõikamise äri. Троицкая ул. 19.

A. Reinwaldi tubaku kauplus. Глазовая ул. № 1.

Seppa piimakauplus. Пет. стор., Малый пр. 66.

J. Karuleni piimakauplus. Стремянная ул. 18.

J. Tikrus piimakauplus. В. О. Гавань, уг. Мал. пр. и Симанской ул. № 24 6/8.

Peale selle kõige ajalehe müüjate käest tänawatel.

Tööd otsib õdjuti üiseisõtnud kaine noormees. Tunneb Äädi aednitu ameti. Iga-sugust tööd olen walmis wastu wõt-ma. Новая деревня, Средняя ул. 29.

P. Reimann.

Dr. L. JAKOBSOHN.

Syphilise, wenerika-, naha- ja suguliku nõr-kuse (elektri arstimise) spetsialist. Iga päew (weale pühapäewade) 9–11 hom. ja 1–8 õhtul. Забалканскій пр. (уг. 3-й роты) д. 31, кв. 6.

Dr. A. Lossmann

sisemised haigused.

Kõnet. pühap., neljap 2–4; teisip., reedi 7–9. Sraßkaja 26. Znamenskaja lähedal Telephon 82–09.

Pet. pool, Suur. pr. 33-a, (Wed. läh.) **Trip-per,** süf., nahah., nõrkus, elekt., on aniem. järele. 9–1 p. l. ja 5–9 õ. **Dr. Lewy.**

Arstimise maja. **Nõu eest 50 kop.**

Pet. pool Рыбацкая ул. 12. Suure prosp. ja Wedenskaja lähedal.

Wastuwõtmine kella 9 hom. 10 õhtul

Sifilis, teraw ja kroonilik tripper, suguliik nõrkus, elektr., sisemised ja naiste haigused.

Tripper ja sifilis

igap. 8–1 ja 5–11 Nikolajewskaja 12.

Dr. Troß.

Osaw ämmaemand

annab abi ja nõu igal korral. Peterb. pool. Церковная ул. № 4-а, кв. 2. Teleph 241–21.

Eri arstimisemaja **Sadowaja 52**
Kronil. sug. haig. **Wõenei. nurg.**

Suguliik nõrkus, P-Arsonwali woolud

Sifil., wener., suguosade haigused.

Wastuw.: 10–4 ja 5–9, pühap. 10–1
Maks 1 rbl. Rohtur. eraldi.

Wosnessenski kiriku wastas

Arstimise maja **Wosnessenski pr. 27.**
Telefon № 221-81.

Käijatele haigetele.

Eri-arstide wastuwõtmine. Maks nõu-andmise eest 50 kop.

Täna, 16. mail.

[illegible]

Eri hambaarstimise osakond.

Kunstlikud hambad. [illegible]

Hamba-arstid

Sadd: 9–11 h. ja 7–10 õ. Prishiborowski: 12–2 p. Mobilewski: 10–12 p., 7–10 õ. Woljsohn: 4–6 õ. Friedmann: 3–5 ja 6–9 õ. Tscherkasski: 4–6 õ.

Arstide walwe päewa ja õõse

Akuutte woodide saadud operatsioni saa-liga. Rasedajatele ja mahasaajate, sõigata-wate, silma, suguosade ja muude haigete wastu wõtmine. Amnede ja tervisjate lääbiwaata-mine. Konsultatsionid. **Massage, ole ruu-mide desinfektseerimine.**

Kaitse-kolera panemine kella 10 hom. 10-ni õhtu Igapäewaseid teatekutu wõib arsti-mise majast saada.

Триппер и сифилисъ
еж. 8—1 и 5—11 Николаевская, 42.
Д-ръ **Трокъ.**

Sünlane-ettekuulutaja

Indiast. Wõtab wastu kella 10 kuni 9 õht. 260 03.29, [illegible]

Хиромантка

Гаданіе на картахъ и по линіямъ руки. Пріемъ ежедневно отъ 11 у. до 8 ч. в. Плата за полное гаданіе 1 р., на картахъ не полное 50 к. Пет. ст. В. Зеленина ул., д. 16, кв. 11.

Noormees

soowib üdisti haritud neiuga kirjawahetu-sesse tulema, millele wõidematerjaali wai-sikel kokkulõitud, ab..a järgneda wõiks.

Kirjad täielikus nimega ja päewapildiga saata: С. П. Б. Главный Почтамтъ предъявителю 5-ти руб. кред. билета № 561217

Kindel saladus!

Kirjawahetust

awate Eesti neindega soowiwad 3 wõerast wiibijat Eesti noormeest adr **W. Krest Grepelingerdeich** hr. № 40 **Bremen Deutsch-land.** E. Reimann, J. Treimann A. Anton.

Kaks haritud noormeest

soowiwad ahelu otstarbeks noorte haritud neiudega kirjawahetusesse astuda. Tarwi-taw kasiral. Täielik saladus. Kirjade adr. Спасскій пер. 9, кв. 61. Tähtede S. 2 ja 36, 16, all.

Tarwitatakse kirjaosalaat ... kest soowitusega

Sadowaja № 32. [illegible]

Дыханіе и положеніе гортани.
(Hingamine ja kõrisõis)

Kaks ettelugemist laulmise üle.

Dr. P. Hellat.

Hind 40 kop.

Müüa Rickeri raamatukauplufes. Newski 14.

Peterburi börse teated.

14 mail 1909.

Wekslide kurs:

Londoni peale 10 naela sterlingi	94,45
Berlini „ 100 marka	46,30
Pariisi „ 100 franki	37,54
Wiini „ 100 krooni	—

Riigi paberid:

4% Riigi rent	86
5% Riigilaen 1905 a.	10[illegible]
5% „ „ II wäljaan.	101
5% „ 1908 „ III. „	100[illegible]
4½% „ 1905 „	99[illegible]
5% „ 1906 „	100[illegible]
4½% „ 1909 „	93
5% Wõidulaen 1864 „	402
5% II. „ 1866 „	325
5% Aadlimõis. põllup. wõidulaen	272

Hüpoteegi paberid:

4½% Peterb. linna kred.-seltsi obl.	86[illegible]
5% Kishinewi „ „ „	92
4½% Kijewi „ „ „	
5% Kroonlinna „ „ „	85
4½% „ „ „ „	—
5% Moskwa „ „ „	
4½% „ „ „ „	80
4½% Nikolajewi „ „ „	82½
5% Odessa „ „ „	88
4½% „ „ „ „	90
5% Riiaji „ „ „	75
4½% „ „ „ „	—
4½% Bessarabia-Tauria põllu-panga pantkirjad	86[illegible]
4½% Wilna põllup. pantkirjad	85
4½% Doni „ „	84[illegible]
4½% Kijewi „ „	85
5% Mihailowski (Kutaisi) „	78[illegible]
4½% Moskwa „ „	86[illegible]
4½% Nowgor.-Samara „	86
4½% Poltawa „ „	85
5% Tiflisi mõisnikude „	78
4½% „ „ „	74
4½% Peterburi-Tula „	86[illegible]
4½% Harkowi „ „	85
4½% Hersoni kubermangu „	85
4½% Jaroslaw-Kostroma „	85

Erapankade aktsiad.

Asow-Doni kauba-pank	54[illegible]
Wolga-Kaama kauba pank	86[illegible]
Wene wäljamaa kaubluse pank	[illegible]
Wene-Hiina pank	1[illegible]
Wene kaubanduse ja tööstuse pank	295
Tweri kauba-pank	83[illegible]
[illegible] kauba-pank	367
Peterburi Diskonto-pank	[illegible]
Peterburi Era kauba-pank	[illegible]
Riia kauba-pank	23[illegible]

Tööstuse seltside aktsiad.

Brianski raua wabriku selts	167
Hartmani „ „	210
Kolomna „ „	145
Maltsewi „ „	326
Nikopoli-Marinpoli „	49[illegible]
Putilowi wabriku „	88[illegible]
Balti wagoni wabriku „	328
Sormowo wabriku „	108
Phoniri „ „	169
Dwigateli „ „	46
Doneta-Jurjewi „	7

Kiriklikud teated.

St. Peterburi Eesti Jaani kirik.

Esimest korda mahakuulutatud:

Иванъ Назаровъ Сырина Witebski kuberm. ja Alida Jüri t. Arowal, Rakwere-maalt; Johann Hansu p. Uni, Wiljandimaalt ja Liisa Tõnu t. Söder, Paidemaalt; Hans Juhani p. Põld, Luga linna kod. ja Miina Kristjani t. Peterson, Rakweremaalt; Jaakob Tooma p. Ont, Nowgorodi kuberm. ja Юлiана Антонова Кувшинъ, Saare-maalt; Karl Õdeland, Otto p. Tallinnamaalt ja Екатерина Васильевна Бобикова, Tweri kuberm.; Александръ Николаевъ Кузнецовъ, поручикъ ja Marie Anastas-ja Liebsof, Jaani t., Kolpino kod.; Oskar Zuurmann, Adami p. Wõrumaalt ja Марія Матвѣева Алексѣева, Peterb. kod.; Aleksander Knoop Friedrichi p. Jamburi kod. ja Татьяна Васильева Подшивалкина Касимова мѣщанка; Василій Ивановъ Со-коловъ, Jaroslawi kuberm. ja Liisa Kuusel, Kustase t. Paidemaalt.

Laulatud:

Jaan Pabstel ja Raisa Pennar; Eduard Jirnask ja Ida Julie Oolu; **Karl** Sera ja Minna Marie Laamann.

Ristitud:

Ferdinand Hjalmer Sampu, Kaarli p.; Arthur Waldemar Muks, Amali p.; Leena Peder, Johani t.; Alide Erik, Jaani t.; Irmgard Agnes Tirul, Pauli t.; Oskar Matson, Kaarli p.; Arthur Paaksõpuu, Leido p.; Adolf Peerna, Jüri p.; Eduard Friedrich Mätal, Augusti p.

Surnud ja mahamaetud:

Leena Prokofjew, sünd. Klaust 72 a. w.; Анна Кишкье Peterburi kuberm. 35 a. w.; Minna Slawitsch, sünd. Woldermann Juhani t. 47 a. w.; Andres Tilk, Wiljandimaalt 22 a. w.; Петръ Карловъ Томсонъ Liiwimaalt 26 a. w.; Иоганъ Карловъ Крисьбонъ Stawropoli kuberm. 36 a. w.; Aleksander Waino, Johannese p. 1 a. 5 k. w.; Leena An-tonik, sünd. Allikas, Samjoni naine 59 a. w.; Julie Ustallo soldati lesk 57 a. w.

Nelipühi 1 pühal 17. mail.

1) Kell ½10 hom. Eesti keeli Jumalateenistus laulat. õp. Kallas.
2) „ ½2 p. l. Saksa keeli „ armul. õp.
3) „ ½6 õhtu Eesti keeli õhtune Jumalateenistus kand. Kattik.

Nelipühi 2 pühal 18. mail.

Kell ½10 hom. Eesti keeli jumalateenistus õp. Abramson.